

Denne fil er downloadet fra
Danmarks Tekniske Kulturarv
www.tekniskkulturarv.dk

Danmarks Tekniske Kulturarv drives af DTU Bibliotek og indeholder scannede bøger og fotografier fra bibliotekets historiske samling.

Rettigheder

Du kan læse mere om, hvordan du må bruge filen, på
www.tekniskkulturarv.dk/about

Er du i tvivl om brug af værker, bøger, fotografier og tekster fra siden, er du velkommen til at sende en mail til *tekniskkulturarv@dtu.dk*

INDUSTRI-
FORENINGEN

061.5(489)for

1895

13 Juni 1895

Tilbageblik
paa

50

Aars Virksomhed

Aktieselskabet

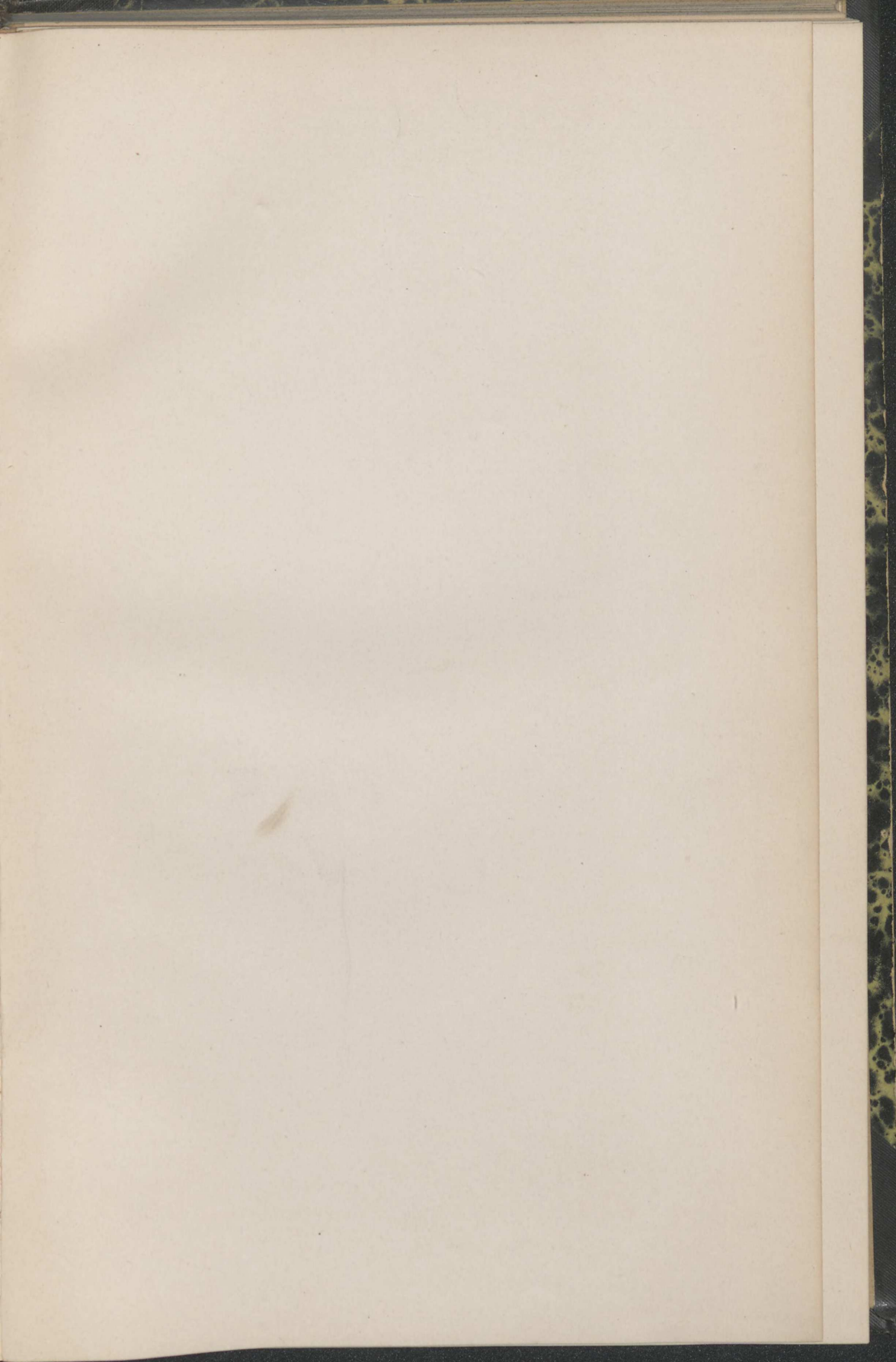
De forenede Malermestres

FARVEMØLLE

der grundlagdes

1845

212 00 000

AKTIESELSKABET
DE FORENEDE MALERMESTERES
FARVEMØLLE

1845

1895

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

LIBRARY OF THE UNIVERSITY OF CHICAGO

1891

1891

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY OF THE UNIVERSITY OF CHICAGO
1891

AKTIESELSKABET
DE FORENEDE MALERMESTERES
FÆRVEMØLLE

TILBAGEBLIK PAA SELSKABETS
VIRKSOMHED 1845-1895

PAA REPRÆSENTANTSKABETS FORANSTALTNING
UDGIVET VED
C. F. STEGEMANN

ILLUSTRATIONERNE OG OMSLAGET
TEGNET AF
VICTOR HANSEN

KØBENHAVN

TRYKT SOM MANUSKRIFT FOR AKTIONÆRERNE

BOGTRYKKERI GEORG A. BACH

1895

De Forhold, som for 50 Aar siden førte til Dannelsen af Aktieselskabet »De forenede Malermestres Farvemølle«, vare Følgen af en Bevægelse, som havde rejst sig blandt Malerne allerede mange Aar forinden og havde sit Udspring fra en stadig voksende Utilfredshed med den Maade, hvorpaa Farve og Materialhandelen fra Grossisterne var gaaet over til Detailhandlerne, navnlig Urtekræmmerne, som fandt deres Regning ved at forhandle revne og tilberedte Farver og Malerartikler, en Forretning, der af Malerne betragtedes som et Indgreb i deres Erhvervsvirksomhed.

De trykkende Tider for Haandværkerstanden i saa godt som alle Fag, som fra Aarhundredets Begyndelse havde lammet al Virksomhed, følte som Efterdønningen af de Ulykker, som havde ramt Kongeriget ved Krigene, de store Ildebrande, Pen-

gekrisen og Statsbankerotten, som lagde Landet øde og bragte Fattigdom og Nød i mange Hjem, hvor kun den yderste Anstrengelse formaaede at holde Livet oppe og mane til sparsommelige og nøjsomme Kaar i Kampen for Tilværelsen.

En almindelig Misstemning og Modløshed var den uundgaaelige Følge af den herskende Stilstand og Tilbagegang i alle Forretningsforhold, som ogsaa satte Haandværkerstanden paa en haard Prøve, idet Mangelen paa tilstrækkeligt Erhverv og Foretagsomhed virkede nedtrykkende og lammende paa alle Bestræbelser for, ved aandelig og legemlig Virksomhed, at tilfredsstille det daglige Livs Krav.

Paa Byggeomraadet, saavel ved offentlige som private Foretagender, maatte en strengt gennemført Økonomi gjøre en Dyd af Nødvendigheden i Retning af Sparsommelighed, hvorfor Udførelsen som oftest var blottet for al arkitektonisk Skønhedssans og fremtraadte i indre og ydre Udstyr med det i Stil og karakterløs Udseende sammenhængende Tarvelighedens Præg, hvoraf det, der er bevaret for Nutiden, bærer sine synlige Spor og Minder.

Den ved Tidernes Ugunst skabte Situation var selvfølgelig ikke bedre for Malerne end alle øvrige Haandværksfag; ogsaa for disse vare de knappe Midler bestemmende ved Udøvelsen af deres faglige Virksomhed. Fornyelse og Vedligeholdelsesarbejder var det Almindelige. Decorative Arbejder udførtes sjældnere og da i Reglen kun i enkelte formuende Familiers Boliger og var ej heller i nogen væsentlig Grad paavirket af Kunstsands eller

fremmet ved Kunstneres Medvirkning, men stod betegnende for det Standpunkt i Fagets Udvikling, som omfatter denne Tidsperiode.

Trægt og langsomt gled Aarene hen i de tilvante Forhold, intet pulserende Liv sporedes til opadgaaende Tendenser og nævneværdig Bedring. Ved Flid og Udholdenhed skabtes vel nogen forøget Virksomhed, uden dog i det Hele og Store at bringe synlig Velstand for det arbejdende Haandværk. De Kalamiteter, der havde været saa ødelæggende for Landet og fremkaldt de dybe Saar, vedvarede fremdeles og der krævedes Ro til at læge disse og bringe Ligevægt i Erhvervet og dets Udbytte.

I Slutningen af Trediverne og Begyndelsen af Fyrreerne forandredes Forholdene. En vaagnende Følelse af at tage sig sammen for at fremme og udvikle Arbejdsdygtigheden i Haandværkerkredsene gjorde sig gjældende i videre Omfang. Her til kom ogsaa i første Række en stærk og voksende Trang til Udvidelsen af Ungdommens Undervisning, saavel i theoritisk som praktisk og faglig Dygtighed. Haandværkets Stilling vandt i Anseelse og Autoritet en mere berettiget Plads og kunde nu hævde denne i stigende Grad efterhaanden som Udviklingen skred fremad og nye Veje banedes til at hæve Haandværkerstanden.

Samtidig begyndte Frihedstrangen at røre sig i alle Samfundslag og medførte Tilknytning og Sammenslutning af faglige Kredse og Foreninger, uafhængige af de laugsbundne Forhold, som hidtil havde været bestemmende for det givne Sammenhold. Et friskere Luftpust bølgede om de med

Foreningslivet skabte Formaal og et nyt Liv begyndte at røre sig i Haandværkerstanden. En væsentlig Indflydelse herpaa øvede de nye dannede Foreninger, Industriforeningen og Haandværkerforeningen, i forædlende og opdragende Retning. Dermed aabnedes ogsaa Øjet for det gamle Laugsvæsens forældede Institutioner med dets Brøst og Mangler i sit hele Omfang, klart visende dets Lys- og Skyggesider.

Tanken om at løsne eller omforme Laugsaandet antog bestemte Former, baade ved de af Regjeringen nedsatte Kommissioners Arbejder og ved Spørgsmaalets Behandling i Pressen og Foreningerne. Efterhaanden som Tiden rykkede frem, førtes Debatten livligere og lidenskabeligere af Venner og Modstandere af den forventede Reform, som dog først naaede at blive gennemført paa et langt senere Stadium ved Lovgivningsmagtens Beslutning.

Udsigten til, ved Næringsfrihedens Indførelse, at blive berøvet de hidtil med Laugsvæsenet forbundne Rettigheder, kunde jo ikke vente at finde Tilslutning hos Alle og en betydelig Modstand rejstes da ogsaa af en overvejende Del af Haandværksmestrene, som kraftigt støttede af Laugene gennem Haandværkerforeningens Ledelse, dannede en vægtig og stærk Opposition, som ved alle anvendelige Midler søgte at forandre eller forhale den med den nye Ordning tilvejebragte fuldstændig frie og ubundne Konkurrence. At ogsaa Malerlauget sluttede sig til, i Forening med de øvrige Laug, at modarbejde den fuldstændige Ophævelse

af Laugsbaandet, maatte jo ligge nær for en alvorlig Betragtning af de Følger, dette kunde medføre for Malerne mere end for de fleste andre Fag.

Som en gammel hævdvunden Ret for Malermestrene har det i en meget lang Aarrække, vel omtrent siden Laugsprivilegiets Oprettelse, været henregnet som et væsentligt Gode paa Værkstederne, at den ledige Arbejdskraft, som særlig i Vintertiden, paa Grund af Vejrforholdene og andre tilfældige Aarsager, fremkaldte periodiske Arbejdsstandsninger, kunde beskæftiges med Farverivning i Olie eller Vand, Knusning og Pulverisering samt Tilberedning af alt til Værkstedets Forsyning henhørende, derunder Ferniskogning, Laksmeltning og Tilvirkning af andre fornødne Præparater. Anvendelse af Maskinkraft var endnu ukjendt og kun paa større Værksteder fandtes Jern eller Stenkværne med Haandsving og Drivhjul, ligesom der iøvrigt til almindeligt Brug anvendtes Stenfliser med Løber i et betydeligt større Omfang end i Nutiden, hvor Maskinkraften tildels har overflødiggjort Haandarbejdet.

Af Værkstedsforsyningen forhandlede tilberedte Farver og Olier, navnlig til Landbrugere, Skibsforsyninger og andre Virksomheder udenfor de laugsberettigede Forbrugere.

Den saaledes tilvejebragte Regulering af Tid og Arbejde udjævnede Manglerne ved tilstrækkelig Forsyning i det rent faglige Arbejde, for hvilket Folkeholdet ikke kunde finde tilstrækkelig Anvendelse hele Aaret igjennem.

Det vil af det anførte let forstaas, at Malerne

ikke saa med venlige Øjne paa den efterhaanden opstaaede Konkurrence med de af Urtekræmmerne etablerede Forretninger i Malermaterialier, som solgtes i tilberedt færdig Stand, uden Garanti for Værnernes Kvalitet. Denne Handel, hvorved Afvejning og Udmaalning foregik i smaa Kvantiteter, kunde jo kun være til Fordel for den Forretningsdrivende og til Skade for Forbrugerne, ligesom den lette Adgang fristede mindre Mestere til at forsyne sig herfra, for at fritages for Rivningen paa Værkstedet.

I Anledning heraf tilstillede Oldermændene, paa Laugets Vegne, Københavns Magistrat et Andragende om, at det maatte blive Urtekræmmerne forment at handle med tilberedte Farver.

Paa dette Andragende modtoges følgende afslaaende Svar:

Idet Magistraten under 19de December f. A. har resolveret, at Oldermændene for Malerlaugets Andragende om at Urtekræmmerlauget maatte forhenes at handle med revne og præparerede Farver, ikke kan bevilliges; meddeles herved paa Forlangende.

Kjøbenhavns Raadstues 2. Secretariat 20. Februar 1819.,
Riis Lowson.

Urtekræmmernes Mod voxede efterhaanden som de fik Medhold i Retten til at drive Farvehandelen paa Malernes Bekostning. Som betegnende Exempel modtog Malerlauget fra Oldermændene for Urtekræmmerlauget, Kaptajn Kaufman følgende:

I de senere Aar have flere Malere baade offentlig falbudet og solgt tilberedte Malerstoffer, uden at dermed har været forbunden anvendelse af samme ved anstryg-

ning og deslige. Hvem der egentligen skal anvende disse Materialier, skal jeg ikke indlade mig paa, men at det er nærmest Søefarer og Landboer, ligge i Tingens Natur, da de ikke i ethvert nødvendigt Tilfælde kunne have Malere ved haanden; i denne Forudsætning ligger det og, at den revne Farve ikke er tilstrækkelig, men at dertil endnu hører, for at gjøre Farven beqvem og fortynde samme, kogt lin olie eller fernis, og det er sandsynligt, at den Maler, der sælger revne Farve stoffer, derfor ogsaa leverer Olien.

Men til en slig Handel ere Malerne aldeles uberettigede, og for at overbeviise dem herom, behøver jeg ikkun at bemærke, *at de ikke ere Kiøbmænd*, og altsaa ikke maae give sig af med Handel, men ikkun maae anvende Materialierne ved Anstrygning o. desl.

Det kan derimod ikkun være Urtekræmmer Lauget til-
ladt at sælge Farve stoffer, og at dette ogsaa strækker sig til sammenblandede, behøver vist intet andet Beviis, end at Varerne, skøndt sammenblandede, dog udgiøre Artikler, som ene ere Urtekræmmerlauget forbeholdne til Forhandling.

Da nu Urtekræmmerlauget lider under en slig Misbrug, idet Malerne paa denne Maade tillige tilvende sig den Fordel paa Materialierne, der ikkun kan tilkomme de berettigede Handlende, saa maae jeg anmode Hr. Oldermænden om, behageligt at vilde gjøre deres Medinteressentere i Malerlauget opmærksomme paa det Utilladelige i en slig Fremgangsmaade, der ingenlunde vil blive taalt af Urtekræmmerlauget.

Kiøbenhavn, d. 4. December 1820.

Kauffmann,
Cpt., Oldermænd.

Til
Hr. Oldermænden for Malerlauget.

Til Underretning for Malerlaugets Interessenter
lod Oldermænd Holmer Skrivelsen circulere mellem
disse og afsendte derpaa nedenstaaende Svar til
Hr. Kauffmann:

Hr. Capitainen har som p. t. Oldermænd for Urtekræmmerlauget i Skrivelse til Undertegnede af 4. Dec. f. A. yttret den Formening, at Malerlaugets Interessenter formentlig skulde være uberettigede til at falholde tilberedte Farvestoffer.

Efter at jeg som Oldermænd for Malerlauget har gjort sammes Interessenter bekendt med bemeldte Skrivelses Indhold, ved at lade den circulere, er det blevet bestemt, at jeg som Svar paa denne Skrivelse skulle have Hr. Capitainen meddelt følgende:

Da Urtekræmmernes Laugs-Artikler og de senere dertil henhørende Bestemmelser ikke hiemler Urtekræmmerne nogen Ret til at falholde tilberedte Farvestoffer, eller rettere udtrykt: tilberedte (revne) Malerfarver, saa er det en Selvfølge, at Urtekræmmerne uberettiget »udover« endel af Malerprofessionen, ved at falholde og udsælge revne eller præparerede Farver, færdig til Anstrygning, til Fornærmelse for Malerlauget, tvertimod dets Laugsartikler samt i Forbindelse med de Love, der ere emanerede for at værne Laugets Interessenter mod Indgreb i deres Rettigheder.

Ingen uden de egentlige Malere kan antages at forstaae at tilberede Farver til Malerarbejde, hvoraf følger, at Ingen uden disse kan sælge samme. At Malerne paa denne Maade skulde blive Kiøbmænd, er heel urigtigt, thi de falholde blot deres eget Arbejde af de upræparerede Farvestoffer, som de hos D'hr. Urtekræmmere og andre have maattet tilforhandle sig.

Naar Urtekræmmerne troe, ifølge den Argumentation, som i Hr. Capitainens Skrivelse til mig er fremsat, at, fordi deres Laugsartikler hiemler dem Ret til at sælge raae eller utilberedte Farvestoffer, da de ligeledes kan

sælge tilberedte, eller lade Malerfarver præparere færdig til Anstrygning, da er saadant i øjenfaldende urigtigt; det Resonnement, der endvidere er fremført for, at de Artikler, Urtekræmmerne falholder, kun da tillige tilberedte eller præparerede, falholde og sælge, giver ellers synderlige Resultater; med ligesaa god Føye kunde saaledes Urtekræmmerne t. Ex. koge Caffé, Thee, Riisgrød etc. til Udsalg og formeene Spiseværter, Caffé- og Theeskjænkere med fleere at sælge til dem, *der lade saadant hente* etc. Klædekræmmerne kunde da forbyde Skræderne at tilskjære Klæde og sælge samme til Folk, der selv syede det; Garverne forbyde Skomagerne at tilskjære Fodtøj, naar disse ey tillige syede dette færdig o. s. fremdeles.

Lovene berettiger aldeles ikke Urtekræmmerne til at udøve Malerkunsten, det være nu i det hele, eller endog kun en partial Deel af den lavere Kunst, hvoraf een væsentlig Deel af sidstnævnte udgjør Farvernes Tilberedelse.

For at saadant Indgreb i Malerlaugets Rettigheder, man allerede har erfaret Urtekræmmerne have gjort sig skyldige udi, og Hr. Capitainens Skrivelse til mig end ydermeere bekræfter, skal jeg herved paa Laugets Vegne foreløbig protestere, med tjenstlig Anmodning til Hr. Capitainen qva Oldermænd, at tilholde de vedkommende Urtekræmmere for Eftertiiden at afholde sig fra slige ulovlige Foretagender, og maae jeg sluttelig forbeholde Malerlaugets lovlige Ret i enhver Henseende og inspecie til at paatale de Indgreb, Urtekræmmerne allerede have udøvet til Fornærmelse for Malerlauget, naar jeg skulde bringes i Erfaring, at dette Uvæsen maatte gribe viidere om sig.

Kiøbenhavn, d. 8. January 1821.

H. C. Holmer,
Oldermænd for Malerlauget.

Til
S T. Hr. Capitain *Kauffmann*,
Oldermænd for Urtekræmmerlauget.

Utilfredsheden blandt Malerne med Urtekræmmernes Farvehandel foranledigede Laugsorganisationen atter til gjentagne Gange at rejse Tiltale mod de Paagjældende for Politiretten. Endskjøndt det ved en i 1824 afsagt Dom synes at fremgaa, at der er givet Malerlauget Medhold i dets Opfattelse om Retsforholdet, er der ved gjentagne Retsfølgelser kun opnaaet det modsatte, idet Dommen tilkjendte Urtekræmmeren den bestridte Ret til Handel med tilberedte Farver.

Et af Oldermænden paa Laugets Vegne til Magistraten indgivet Andragende om fornyet Overvejelse af denne Sag, er besvaret saaledes:

Det Kongelige Danske Cancelli har under 3die dennes tilskrevet os saaledes:

»Oldermænden for Malerlauget her i Staden, P. V. Jørgensen, har i en med Københavns Magistrats Erklæring af 14de f. M. hertil indkommet Ansøgning andraget om, at det maa blive Urtekræmmerne forment at udsælge Oliefarve som de selv tilberede eller præparere, men at derimod saadant Udsalg udelukkende maa forbeholdes Malerne, samt at det ligeledes maa tillades disse at sælge af dem selv kogt eller tilberedt Malerfernis, enten med udelukkende Ret eller lige med Urtekræmmerne«.

I Anledning heraf skulde man ved at remittere hosfølgende Bilag, tjenstligt tilmelde velbemelte Magistrat til fornøden Efterretning og videre Bekjendtgjørelse, at det i Henseende til det Ansøgte vil have sit Forblivende ved Anordningerne.

Hvilket hermed communiceres Hr. Oldermænden til fornøden Efterretning.

Københavns Raadstue, 16. Juni 1830.

(Underskrifterne).

Denne Afgjørelse har ikke tilfredsstillet Malerlauget, idet der allerede den 15. Juli samme Aar af Oldermænden Jørgensen begjæres Tiltale mod Urtekræmmer Svendstrup Store Grønnegade 284, (nu Grønneg. 18) for uberettiget Handel med tilberedt Farve og Malervarer.

I den heraf følgende Politisag har da Oldermænden for Urtekræmmerlauget fundet sig foranlediget til at intervenere paa sit Laugs Vegne, hvorefter de vidtløftige Indlæg fra begge Sider førte til en Forhaling af Afgjørelsen i omtrent 2 Aar, uden at Malerlauget vandt nogen Ret for sig. En Laugsbeslutning om at appellere til Højesteret blev paa et senere Møde opgivet imod, at man i Stedet for dette Forsøg indgav et Andragende til Kongen saalydende:

Kjøbenh. i Septbr. 1833.

Oldermænden og Bidsidderne for Malerlauget her i Staden ansøge allerunderdanigst om, at erholde en autentisk Fortolkning om Urtekræmmerne her i Staden have Ret til at udsælge Oliefarver, *som de selv* har paa Stedet *tilberedet*.

Til Kongen!

Iblandt De flere Urtekræmmer, som her i Staden tilberede og udsælge Oliefarve, blev Urtekræmmer Svendstrup i Aaret 1831 af Malerlauget indstævnet til Kjøbenhavns Politiret, for ved Dom, at vorde kjendt uberettiget til en saadan Tilberedning og Udsalg af Oliefarver, men ved Politirettens Dom af 2. Marts f. A., hvoraf en Udskrift her vedlægges, blev Svendstrup, imod al Forventning, frifunden for Malerlaugets Tiltale. Skønt nu Malerlauget havde tilstræk-

kelig Anledning til at paaanke denne Dom for Deres Majestæts Højesteret, har man dog ikke villet skride dertil, men fundet det rigtigere at undergive denne Sag til Deres Majestæts allerhøjeste Resolution.

At nu Farvernes Tilberedning udgjør en væsentlig Del af Malerprofessionen, vil enhver indrømme, og Politiretten har selv erkjendt saadant i den fremlagte Dom. Men maa det nu antages afgjort at Farvernes Tillavning udgjør en Del af Malerprofessionen, saa bliver det jo klart, at Urtekræmmerne ikkesom saadanne tillige har eller kan have nogen Ret til at drive Malerprofessionen, hvortil ingen Hjemmel haves enten i Urtekræmmernes eller Malernes Laugsartikler eller i noget andet Lovsted. Den Urtekræmmerne paa Malernes Bekostning ved Politiretsdommen tillagte Ret, har da og skadet og ruineret flere Malere, thi Urtekræmmerne tillade sig nu at holde formelige Malerværksteder, og som oftest at benytte Malersvende, endog Dreng, af hvem de erholde Vejledning og Oplysning til Farvernes Tilberedning.

Den Ret, som Urtekræm-

merne ved deres Laugsartikler har erhvervet til at udsælge *Farvestoffer*, har ved hin Dom faaet en Udvidelse, som aldeles ikke kan bestaa med den i Almindelighed antagne Regel, hvorefter saadanne Rettigheder bør fortolkes og navnlig i et Tilfælde som nærværende, hvor man ved en udvidet Fortolkning giver Urtekræmmerne Ret til at være Malere eller at kunne drive en væsentlig Del af denne Profession. Men Malerne antage, at for at nogen anden end Laugets Interessenter skal kunne udøve Malerprofessionen, maa dertil udfordres et positivt Lovbud, hvilket Urtekræmmerne ikke har eller kan præstere. Det Resonnement, som Politiretten har betjent sig af, at Urtekræmmernes Laugsartikler tillægger dem Ret til at udsælge raa Farvestoffer, og da disse Laugsartikler lige saa lidt som noget andet Lovsted forbyder dem at tilberede eller tillave disse Farvestoffer til Oliefarve, saa skulde de være berettigede dertil, er efter vor Formening aabenbart urigtig, thi efter denne Regel kunde til Exempel en Klædefabrikør, som tilbereder Klædet, ogsaa have Ret

til deraf at sy Klæder og gerere sig som Skræder, og en Garver, som tilbereder Læder, sy Støvler og Sko af det Læder, han tilbereder, samt saaledes blive Skomager. Urtekræmmernes ved Laugsartiklerne tillagte Ret til at sælge Farvestoffer kan derfor ikkun være at forstaa som Farvestoffer *i sin raa og oprindelige Tilstand*, og videre bør Urtekræmmernes Udsalg ikke gaa, *dels* fordi Laugsartiklerne lige saa lidt som noget andet Lovsted indeholder nogen Bestemmelse for, at de maa tilberede og udsælge Oliefarver, og dels fordi Oliefarvernes Tillavning udgjør en Del af Malerprofessionen, og den Afsætning, Urtekræmmerne have med revne og præparerede Oliefarver, vil de jo have i de raa Farvestoffer. Indrømmer man Urtekræmmerne Ret til Oliefarvernes Tilberedning, erkjender man tillige, at de ere Malere og kan have Malerværksteder; men saadan Ret findes ikke tillagt Urtekræmmerne enten ved deres Laugsartikler eller ved noget andet Lovbud, og staar i aaben Strid med Malernes Laugsartikler af 29. April 1684, hvorefter
•Ingen maa sig af Malerhaand-

værket nære enten med noget Arbejde at betinge eller Svende at antage og holde, førend han har vundet sit Borgerskab og er i Malerlauget indskrevet, hvorfor det ved samme Artikler forbydes alle, som ikke har lært at male, at gjøre Malerne nogen Indpas i deres Næring. Men foruden den Skade, som i pecuniær Henseende tilføjes Malerne derved, at de maa dele deres Profession med Urtekræmmerne, saa afstedkommer der ogsaa megen Ulæmpe og Uorden paa Lauget derved, at Urtekræmmerne dels aabenlyst og dels hemmeligen afbenytter Malernes Svende og Drenges til at forfærdige eller tilberede Oliefarverne. Fremdeles giver Urtekræmmerne Indblanding i Malerhaandværket Anledning til Fuskeri, ja vel ogsaa Bedrageri, forsaavidt Oliefarverne tilberedes af de dertil mindre delige Personer. Malerlauget har derfor anset og anser det fremdeles for et aabenbart Indgreb i deres Profession og de dem ved Laugsartiklerne tillagte Rettigheder, naar Urtekræmmerne uden mindste antagelige Hjemmel i Lovene ved den nævnte Po-

litiretsdom ere tillagte Ret til at tilberede Oliefarver eller hvad der er det samme, udøve en Del af Malerprofessionen; og man venter derfor af Deres Majestæts Visdom og Retfærdighed at erholde Forandring i den Malerlauget formentligen tilføjede Uret, idet vi herved allerunderdanigst ansøger om, at det ved allerhøjeste Resolution maa vorde afgjort, hvorvidt Urtekræmmerne her i Staden efter de gjældende Love have Ret til at udsælge Oliefarver, *som De selv har paa Stedet tilberedte*, om allerunderdanigst Bøn-hørelse anraabes.

Allerunderdanigst

Underskreven af Oldermænd
og Bisiddere.

Denne Henvendelse til Kongen bragte ikke Malerlauget det forønskede Resultat om Forstaaelsen af Laugsrettighedernes Omfang og Betydning, idet Svarskrivelsen ganske henholder sig til tidligere Afgjørelser i følgende Magistratsskrivelse:

Det Kongelige Danske Cancelli har under 11. dennes tilskrevet os saaledes:

»Foranlediget af den med Københavns Magistrats Erklæring af 29de f. M. hertil indkomne Ansøgning fra Oldermænd og Bisidderne for Malerlauget her i Staden, hvori de anholde om, at det ved en allerhøjeste Bestemmelse maa blive afgjort, om Urtekræmmerne ere berettigede til at

udsælge Oliefarver, som af dem selv ere tilberedede; skulle vi tjenstligst have velbemeldte Magistrat anmodet om, at ville tilkjendegive Suplikanterne: at dette i denne Henseende vil have sit Forblivende ved den af dette Collegium paa en lignende Ansøgning fra Suplikanterne forhen afgivne og Magistraten under 3die Juni 1830 meddelte Resolution, i hvis Følge der, med Hensyn til det Ansøgte, bliver at forholde efter Anordningerne.

Foranstaaende communiceres herved Hr. Oldermænden til fornøden Efterretning og videre Bekjendtgjørelse med Tilføjende, at ovennævnte Cancelliets Resolution af 3. Juni 1830 er herfra under 16. s. M. communiceret Lauget.

Kjøbenhavns Raadstue, 19. Febr. 1834.

Underskrifterne.

At Forholdene efterhaanden var blevet trykkende ved den tiltagende Konkurrence, findes gentagende beklaget paa de afholdte Møder i den efterfølgende Tid. Udsalgenes Antal forøgedes stadigt og dertil kom nu Indførelsen af Maskinkraften, idet daværende Farver Holmblad anlagde en Farvemølle med Udsalg af Farver og Fernisser, medens Urtekræmmerne havde forbedrede Jærnkværne med Drivhjul til Haandkraft i deres Virksomhed.

Det var nu ikke længere Mestrene alene dette gik ud over, men ogsaa Svendene følte sig forurettede og maatte ofte savne Arbejde ved at den tidligere Beskæftigelse med Farverivning og Tilberedelse efterhaanden tildels var bortfalden, uden at der til den jævnt voxende Arbejdskraft kunde findes tilsvarende Anvendelse.

Den for Svendene fremkomne ugunstige Situation, ses ogsaa af disse at være opfattet alvorlig ved følgende skriftlige Henvendelse:

Til det ærede Malerlaug!

Laugets Svende, have i den senere Tid lidt et ikke ringe Skaar derved, at Urtekræmmerlauget ifølge Privilegium ere berettigede til at have Udsalg af revne Farver i Olie, som af dem selv ere præparerede. Det for Vedkommende derved foraarsagede Tab i vore paa Nærings-erhverv saa trængende Tider — vil være indlysende, uden derom at fremlægge Bevisligheder. — Det er derfor vor indstændige Begjæring til det ærede Malerlaug at dette, ved en, derom til høje Vedkommende indgivende Forestilling, ville søge at hæmme et saadant Udsalg — for at Andre, Lauget Uvedkommende, — ikke derved skulde sættes i Stand til at udføre Arbejder, vi — efter vore Anskuelser — ene troer os berettigede til, og det saa meget mere, som mangan en Uberettiget derved faar Lejlighed til at forskaffe sig Arbejde.

Denne vor ærbødige Begjæring tro vi saameget mere bør vente at finde Medhold, da vore bedste Aar — anbragte i Lauget og til dets Udvidelse og Forbedring, vel tør lade os vente at høste den ringe Fortjeneste, som hidtil er kommet Svendene tilgode; og det er i den Forudsætning, at vor ærbødige Begjæring maa finde Tilhold, at vi have tilladt os at fremkomme med samme, overladende iøvrigt til det ærede Laugs Mestere, efter bedste Evne at iagttage deres Eget, saavel som vores Tarv.

At det iøvrigt er bleven Urtekræmmerlauget tilladt at have Udsalg af revne Farver, — ligesom det ogsaa — destoværre — er bekjendt, at en Holmblads Mølle eksisterer, er os vitterligt; dog formene vi, at en tilbørlig og allerunderdanigst Forestilling mod samme vil kunne lade sig gjøre; — og ere vi — Laugets Svende — beredvillige til at bidrage, saameget det staar i vor Magt, til de Omkostninger, der muligen kunne medgaa til denne Sags Fuldendelse.

Kjøbenhavn, d. 8. August 1836.

Ærbødigst

Paa Svende Repræsentanternes Vegne

J. E. Lund, Oldgesell.

Overfor dette fra Svendene fremkomne Andragende samt Klager fra Mestrene, maatte Lauget, ifølge det foregaaende, staa fuldstændig magtesløs uden at øjne nogen Udsigt til Forandring i de givne Forhold.

Det hjemlige Arbejde paa Værkstederne med Farverivning og anden Tilberedning i det tidligere Omfang, blev tildels forladt ved den nemme Maade, hvorpaa Forsyningen fra Udsalgene kunde vedligeholdes. I en enkelt bestemt Retning gav Utilfredsheden sig særlig tilkjende ved de bestaaende Farveudsalg, thi her gjaldt det netop det væsentlige, at der fra disse ikke bødes nogen som helst Garanti for Varernes rene uforfalskede Kvalitet, som ikke kunde være sikret ved de til Farvestoffernes Behandling aldeles ukyndige Folk, som ikke oplærte dertil, manglede enhver Forudsætning for og nødvendigt Kjendskab til Farvestoffernes Behandling for den forskellige Anvendelse paa Arbejdsstederne. Hertil kom endvidere den sjuskede urenlige Tilstand, som fandtes overalt hvor denne Handel tillige indbefattede almindelige Kjøbmandsvarer af alle Slags, sammenblandede mellem hverandre i snavsede, mørke og uhensigtsmæssige Lokaler, uden Spor af Ordenssands eller Tanke for at conservere eller beskytte Varerne, naar kun Forretningens Indehaver kunde høste den størst mulige Fordel af Handelen, uden Hensyn til hvad der udkrævedes til den med Farvestoffernes rationelle Behandling fornødne tekniske og kemiske Kundskab.

Under disse Omstændigheder maatte det ligge nær, at Tanken henleddes paa, og senere fremsattes, at Malerne selv burde anskaffe sig og drive en Farvemølle og dermed et Udsalg af Malervarer, til egen Betryggelse og egen Fordel, fremfor som hidtil, at være prisgivne til Købmændenes For-godtbefindende.

Den Modstand mod Urtekræmmernes formentlige Indgreb i Malernes Laugsrettigheder, som af Malerlauget var ført ad Rettens Vej, for at opnaa den forventede Beskyttelse, maatte herefter opgives og Kampen føres med lige Vaaben paa borgerlig Vis, ved en aaben Konkurrence, hvor det faglærte Haandværk, til Næringsdriftens Brug, skulde være selvbestemmende ved de fornødne Materialiers Tilvirkning og Forhandling paa en i kvalitativ som kvantitativ Heenseende betryggende Maade til Interessenternes fælles Bedste.

Den 24. November 1843, sammentraadte Oldermændene og Bisidderne i Malerlauget, d'Hrr. C. Tilly, A. C. Geisler, I. Q. Harboe, B. G. Bense og B. Bruus samt Malermester A. Kruse, som lod udgaa følgende Indbydelse til Laugets Interressenter:

»Vi Undertegnede tillade os herved at indbyde D'Hrr. Interressenter i Malerlauget til, ved Aktier at understøtte eller at iværksætte Anlægget af en *Farvemølle* og hvad dermed maatte kunne sættes i Forbindelse.

Da det maa anses som erkjendt, at Farvernes Rivning til den størst mulige Finhed i flere Henseender er til Fordel ved Forbruget og at Farven i Almindelighed ikke opnaar en saadan ved de sædvanlige Haandkværne, saa foretrække mange Malere at købe Farve paa de herværende Farve-

møller, istedet for selv at lade den rive. Hvorfor dette imidlertid ikke er aldeles almindeligt blandt Malerne, hidrører vel tildels fra den højere Pris, men fornemmeligt maa Grunden dertil søges i, at der ingen Garanti er for at erholde saadanne Varer, som man maatte ønske, men maa nøjes med dem som de ere.

Da nu, foruden den Fordel, at kunne sikre sig de bedste Materialier, ogsaa have Andel i det Overskud eller Udbytte, et saadant Etablissement maatte afgive, saa nærer vi det Haab, at denne Sag maa møde den Interesse og virksomme Deltagelse af Flertallet af Laugets Interessenter, som vi formene den er værdig og som Tidsforholdene synes at kræve.

Til denne Indbydelse var knyttet en løselig Beregning over det projekterede Etablissements Virksomhed, hvoraf fremgaar, at Aktierne kun maatte ejes af Laugets Interessenter, og ansattes til 25 Rigsbanksdaler pr. Stk. Naar 500 Rigsbanksdaler var tegnet, ansaas Foreningen for constitueret og en Generalforsamling vilde derefter have at bestemme Forholdsregler og Betingelser samt vælge en Bestyrelse.

Efter at Indbydelsen havde cirkuleret iblandt samtlige Interessenter i Lauget og der af disse var tegnet 63 Stk. Aktier af 42 Deltagere, afholdtes den første constituerende Generalforsamling d. 21. December 1843.

Det vedtoges paa denne at anse Selskabet for stiftet, hvorpaa et Udkast til foreløbige Love oplæstes og sattes til Forhandling. Efter endt Diskussion om disse, vedtoges Lovene med nogle faa Ændringer i den forelagte Skikkelse. Derefter foretoges Valg paa en Bestyrelse, hvortil valgtes

Indbyderne med C. A. Geisler som Formand, efter at Oldermænden, C. Tilly, paa Grund af sine mange personlige Forretninger i Lauget, paa det indstændigste havde bedt sig fritaget for det ham tiltænkte Hverv.

Slutteligen vedtoges det, at andrage General-Toldkammer og Commercecolegiet om Bevilling for Etablissementet til, i Forbindelse med et Udsalg af revne Farver, tillige at forhandle Fernisser. Et Udkast til Ansøgningen oplæstes og blev med Forsamlingens Tilslutning strax expederet i nedenstaaende Affattelse:

Til

Det højkongelige General Toldkammer og Commerce Colegium.

Da flere af Stadens Malermestere foretrække at bruge Farve, som er reven paa større Maskinkværne, saa — for at sikre sig saavel gode Materialier som en god og hensigtsmæssig Tilberedning af samme — have en stor Del af Malerlaugets Interessenter, i Erkjendelse af det Ønskelige og naturlig rigtige heri, paatænkt i Fællesskab at anlægge et Etablissement til Farverivning med maskinmæssig Drift; men da et saadant Etablissement kræver betydelige og stadige Udgifter, saa vil det kun kunne bestaa ved, i Forbindelse med at udsælge revne Farver, hvortil vi som Malermestere efter Lovgivningen formene os berettigede, — ogsaa at maatte udsælge Fernisser m. m., henhørende til Malerfaget.

Undertegnede give os derfor herved den Frihed paa Interessentskabets Vegne underdanigst at ansøge det højkongelige General Toldkammer og Commerce Colegium, at bemeldte Etablissement naadigst maatte forundes Bevilling paa at have Udsalg af ovenfor nævnte tilberedte Malermaterialier.

I den Overbevisning, at et saadant Etablissement, bestyret af Malermestere, som besidder de hertil fornødne Kundskaber og Erfaringer, sikrest vil kunne opfylde sit Øjemed, saavel til Bedste for Malere som for Publikum i Almindelighed, nære vi det Haab, at det Ansøgte naadigst maatte blive bevilliget.

Kjøbenhavn, 21. December 1843.

Underdanigst
Bestyrelsens Underskrift.

Fornævnte Andragende gav General-Toldkammer og Commerce-Colegiet adskillige Betænkeligheder ved at give den ønskede Bevilling og her var det da atter Urtekræmmerne og Kjøbmændene, som der, for deres Privilegiers Skyld, skulde tages Hensyn til, hvorfor der forlangtes yderligere Oplysninger til den indgivne Begjæring, særlig om Forstaaelsen af Handelen med Fernisser.

Under 26 Februar 1844, tilskreves Commerce-Colegiet følgende:

Med Hensyn til en til det kgl. Gen. Toldk. og Commerce Colegium underdanigst indgiven Ansøgning om Bevilling for et Farverivnings-Etablissement ved Malermestere til at have Udsalg af revne Farver og Fernisser, tillade vi os at indsende følgende erholdte Oplysninger:

I Raverts Vare-Lexikon, 2. Del, Pag. 479, under Artiklen »Vox« findes anført: »Det lader sig udskille (Voxet nemlig) af visse Planter, saasom af Frugten af Voxtræet (Myria ceifera), — af det falske *Vernistræ* (Rhus succedaneum) af Talgerotonen (Croton sebiferum) —«.

Malermestere ere efter vedlagt Afskrift af Politiretsdom af 9. April 1824 kjendt uberettiget til at sælge Fernis, fordi Urtekræmmerlaugets Interessenter efter deres Laugsartikler af 1693 er eneberettiget til at handle med »*Vernix*«, men som efter ovenanførte Citat maa være en fra Fernis ganske forskællig Vare, ligesom den ikke i fornævnte Urtekr.

Laugs-Art. er anført blandt Olier eller deslige, men længere hen blandt Vox, Salpeter m. m.

I Brandanordningen fra 1689 (altsaa 3 à 4 Aar ældre) advares mod at koge *Fernis*, — saa at det deraf ses, at man dengang kjendte denne Benævnelse.

Ifølge Ovenstaaende maa det efter vor Formening anses for bevist, at *Vernix* da, og følgelig ogsaa nu maatte have anden Betydning, end hvad der forstaas under »*Fernis*«, idet *Vernix* i raa Materie og som, saavidt vides, ikke mere forekommer her i Handelen.

Da det nu i den vedlagte Politiretsdoms Premisser udtales: at udelukkende Ret til Handel med en Vare i raa Materie ikke kan begrunde en lignende Ret til Handel med *præparerede Varer* af samme Slags, saa kan en saadan endnu mindre have til præparerede Varer, der muligen have en Lighed med hin, men allermindst hvor Ligheden blot bestaar i Benævnelsen.

Sluttelig tillade vi os at henlede det høje Colegiums Opmærksomhed paa, at en Bevilling som den ansøgte, vilde, — ved at afhjælpe et stort Savn for Malerne med Hensyn til at erholde Fernisser tilkjøbs, idet de, der ville kunne erholde saadanne af forskjellig Kvalitet, der til de forskjellige Brug svarede til deres Tary, hvilket Mænd af Faget naturligvis langt bedre forstaa at tilberede, end Handelsmænd eller deres Tjenestefolk, — tillige medføre et Gode for det Offentlige, idet at mange Malere vilde foretrække at købe Fernis paa Etablissementet, hvis Fernis-tilberedning selvfølgelig vilde blive foretaget paa et saadant Sted, som af de vedkommende Autoriteter dertil var befunden hensigtsmæssig, men som af de enkelte Forbrugere ikke kan benyttes, formedelst de store Udgifter som Transport, Tidsspilde o. s. v., et saadant Lokales fjerne Beliggenhed udenfor Byen medfører, og som kun kan bestrides ved Produktionen af et stort Kvantum.

Kjøbenhavn, 26. Februar 1844.

Paa egne og Medkomiteredes Vegne
underdanigst

A. C. Geisler.

Med de anførte yderligere Oplysninger fandt General-Toldkammer og Commerce-Colegiet sig tilfredsstillet, idet den kongelige Bevilling modtoges med Indrømmelse af de i Begjæringen attraaede Rettigheder i følgende Text.

Vi Christian den Ottende, af Guds Naade Konge til Danmark, de Venders og Gothers, Hertug til Slesvig, Holsteen, Stormarn, Lauenborg og Oldenburg,

Gjøre vitterligt: at Vi ved denne Bevilling allernaadigst tillade Malermester Geisler og Medinteressenter, efter at have taget Borgerskab i Kjøbenhavn, sammesteds at anlægge et Etablissement for Farverivning ved maskinmæssig Drift, samt til med samme at forbinde Tilberedning af Fernisser, med Rettighed til at betjene sig af de behøvende Arbejdere, dog at de ved Indretningen af bemeldte Fabrik-anlæg underkaste sig de Forskrifter, som fra Brandvæsenets Side maatte findes fornødne.

Endeligen skal det være Impetranterne tilladt at udsælge de ved Fabriken tilberedte Varer i store og smaa Partier i Overensstemmelse med Plakaten 5. Juli 1825.

Forinden denne Bevilling benyttes, bliver samme at forevise Kjøbenhavns Magistrat, som deraf meddeles en verificeret Gjenpart.

Skulde imidlertid om denne Bevillings Misbrug eller Misligholdelse nogen Klage indkomme til Vort General Toldkammer og Commerce Collegium, da skulle de tilforpligtede være udi denne Sag, forsaavidt Bevillingens Ords Forklaring angaar, bemeldte Collegie Decision at underkaste sig uden videre Proces eller Lovmaal.

Hvorefter Vedkommende sig allerunderdanigst have at røtte.

Givet i Vor Kongelige Residentsstad Kjøbenhavn den 21. Mai 1844.

Under Vort Kongelige Segl
(L. S.).

Efter Hans Majestæts allerhøjeste Befaling:
Underskrifterne.

Bestyrelsen som efter den første Generalforsamlings Bemyndigelse skulde fremme Planen med Anlæggelsen af Fabrikken, holdt Møder hver Uge, for at drøfte Enkelthederne i den stillede Opgave. I første Række stod Pengespørgsmaalet som det vigtigste at løse og dernæst Overvejelserne om at skride til Bestillinger af Maskiner og Inventar. At den tegnede Aktiekapital var alt for ringe til Planens Gjennemførelse, stod dem fuldstændig klart efter de foreløbige løse Beregninger, som opstilledes.

Det besluttedes derfor, ved fornyede Henvelser til Laugets Interessenter, at vække Interessen for en forøget Tegning af Aktier og samtidig at indkassere det første Bidrag paa de forud tegnede Aktier.

Samtidigt indleddes Underhandlinger med forskellige Firmaer om Lokale med lejet Dampkraft, som imidlertid viste sig at blive for dyrt og vildestille Forretningen i et Afhængighedsforhold, som i givne Tilfælde kunde volde Vanskeligheder og Fortræd. Et fremkommet Tilbud om Lokale med Hestekraft, som strax syntes anvendelig, blev ved nærmere Undersøgelse erklæret ubrugeligt. Ved Avertissementer i Bladene, tænkte man sig Muligheden af billigere at kunne faa en brugt Dampmaskine tilkjøbs. Der fremkom kun et Tilbud paa en Maskine, som viste sig ikke at svare til det Forlangende, der stilledes.

Paa en d. 27. Januar 1844 afholdt Generalforsamling, næredes der nu ogsaa af Forsamlingen Betænkeligheder ved at begynde Foretagendet samt

overtage Forpligtelser med et saa ringe Beløb, og da man endnu ikke havde nogen Bevilling, besluttedes det at søge Aktiekapitalen forøget og afvente Resultatet paa Ansøgningen om Bevillingen, forinden der foretoges videre i Sagen.

Omendskjøndt flere Indtegninger af Aktier fandt Sted, var det dog kun for smaa Beløb, som efterhaanden forøgedes, men nu kom hertil, at enkelte Aktionærer bleve utaalmodige og tabte Troen paa, at Forretningen vilde blive gennemført, hvorfor de stillede Anmodning om at maatte udtræde, hvilket blev indrømmet dem, saaledes at 9 Aktionærer fratraadte og fik de indbetalte Beløb tilbagebetalt.

Under disse uberegnelige Forhold bestemtes det, at afvente Tiden til henimod Aarets Slutning, forinden nærmere Bestemmelser toges om den endelige Ordning af Fabriksdriftens Begyndelse, hvorfor der nu ikke var noget til Hinder, da man havde modtaget Bevillingen og dermed stod fri overfor det Offentlige.

De Gjenvordigheder, Bestyrelsen havde at kjæmpe med, svækkede ikke Modet hos dem; med Kjærlighed til Sagen og en levende Pligtfølelse for Gjennemførelsen af det dem betroede Hverv, arbejdedes der fremad mod Maalet. Paa Generalforsamlingen d. 18. Januar 1845, oplystes det, at Aktiekapitalen beløb sig til 2500 Rbdr. og hermed mente man at kunne iværksætte Arbejdet. Der var da ogsaa hengaaet et helt Aar med Forberedelser og Overvejelser; men nu blev det til Alvor og der kom Fart i Bevægelsen.

Den 21de Januar s. A. tilskreves tvende Firmaer om Tilbud paa Levering af:

1. En Dampmaskine paa 2 Hestes Kraft med tilhørende Kjedel, indrettet med Tørreanstalt til vandrevet Kridt.
2. Et Valseværk til Kridtknusning, samt Axler og Drev m. m., til at sætte sammen, tillige med 6 Kværne i Bevægelse, samt Beslag til Kværnene.
3. Opstalt af Lejer til Kværnene med tilhørende Beslag.

Alt i færdig Stand til Afbenyttelsen. Tilbudene ønskes leverede til den 28de samme Maaned med Angivelse af Prisen og den kortest mulige Leveringsfrist, samt Meddelelse om, hvorvidt Budet gjælder en høj eller lavtryks Maskine.

Den 11. Februar underskrevs en Kontrakt om Lejemaalet i Store Grønnegade 269 (nu Grønnegade 33).

Samme Dag underskrevs en Kontrakt med Mekanikus Steen om Levering og Opstilling af Maskiner og andet Materiel i de lejede Lokaler, ifølge de vedtagne Konditioner og tilføjede Bestemmelser.

Den 18. Februar bestiltes Granitkværnene til Levering samtidig med Maskinerne.

De fornødne Inventariegenstande anskaffedes og Bestillinger paa Raamaterialier gjordes til hurtigst mulig Levering, ligesom alle Forberedelser bleve truffet for at fremskynde Virksomheden.

Til at lede den daglige Drift ansattes fra 1. April Malersvend I. D. Riis som Værkfører med

en Løn af 25 Rdr. maanedlig og fri Bolig i Ejendommens Mellembygning tilhøre i Gaarden.

Da Arbejdet med Opstillingen af Kjedlen og Maskinen i Slutningen af April ikke fandtes tilstrækkelig fremmet, blev der givet Mekanikus Steen skriftlig Paalæg om, at holde sig Kontrakten efterrettelig. Denne Paamindelse ses at have gjort sin Nytte, idet Bestyrelsen allerede den 6. Maj udtaler sin Tilfredshed med Fremgangen og Prøven med Maskinen derefter foretoges den 17de s. M.

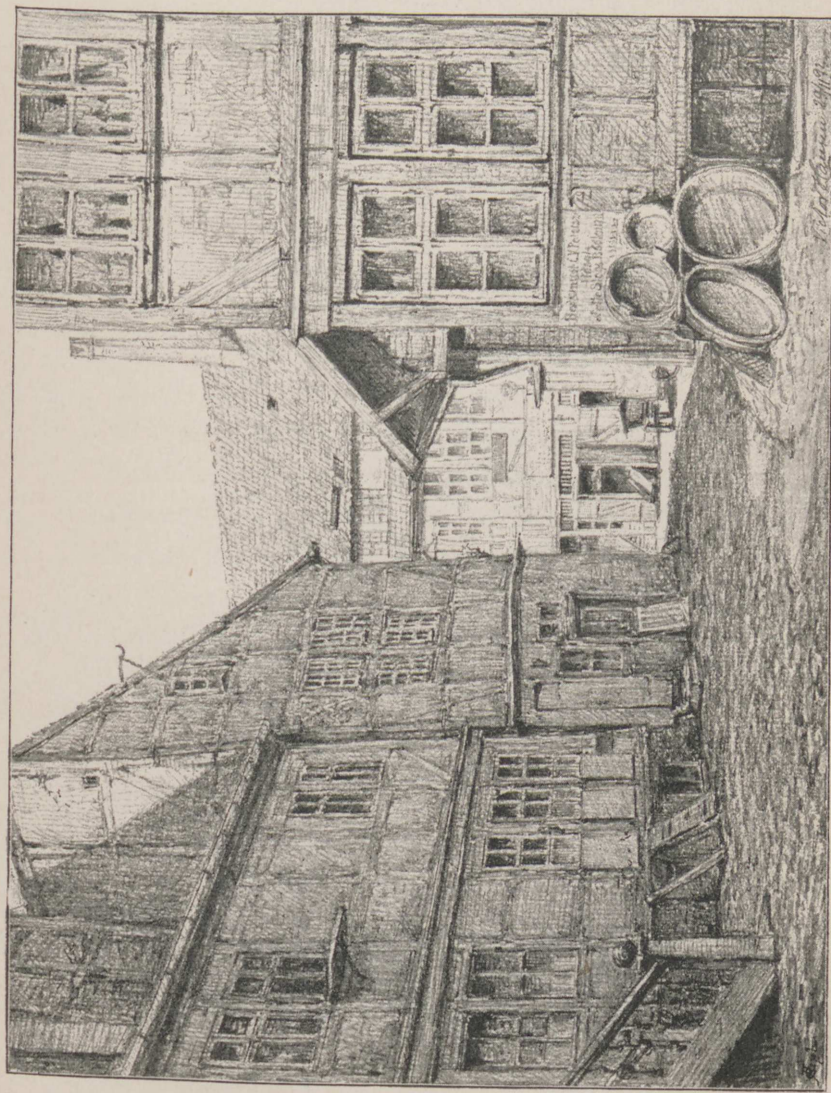
Den fuldstændige Ordning nærmede sig for hver Dag, man rykkede frem. Varelageret kompletteredes og Folkeholdet forøgedes fra 1. Juni for at indøves i Tjenesten. Der vedtoges Bestemmelser om Varepriserne i Udsalget, samt Taxten for Farverivningen for Interessenterne, der selv levere Varerne, hvorhos der indrømmedes Aktionærerne en billigere Pris for Rivningen, fremfor de andre Kunder.

Den daglige Drift i Fabrikken tog sin Begyndelse den 1. Juni, for at Lageret kunde være vel-forsynet til den forestaaende, med Længsel imødesete Aabningsdag for Udsalget. Denne fandt ogsaa Sted paa den berammede Dag, den 13. Juni 1845, efter forudgaaet Bekjendtgjørelse i de offentlige Blade og Meddelelse til Laugets Interessenter. Sejren var vundet og Resultatet naaet, ikke uden Gjenvordigheder og besværligt trættende Arbejde, men saa meget større var Glæden for de Mænd, som havde ofret Tid, Arbejde og Penge paa Foretagendet, at det meget snart viste sig at være velberegnet og gennemført paa en Maade, som ved

fortsatte Forbedringer og Udvidelser skulde sikre dets Bestaaen en lang og ærefuld Fremtid.

Om selve Etablissementet, som det nu fremtidig benævnedes, skal her strax bemærkes, at det fremtraadte i al Tarvelighed med det simple Udstyr, som de knappe Midlers sparsommelige Anvendelse nødvendig paabød. Lokalet, som var beliggende i Gaarden tilvenstre i et Halvtagshus, bestod af et Underrum med Lofts-Etage over i Bygningens hele Længde. Det forholdsvis bekvemme Underrum optoges i højre Endeparti af Dampkjedlen og Maskinen med Axelledning langs Bagvæggens Længdeside, hvor Møllerne vare opstillede med passende Mellemrum, saaledes at de alle kunde benyttes samtidig til de forskjellige Farvers Indrøring og Rivning. I venstre Endeparti var et afdelt Rum forbeholdt til Lager og Udlevering af Varerne til Kunderne, altsaa selve Udsalget. Indgangen hertil var ad en Dør i Gavlen tilvenstre i Gaarden. Lige ved Indgangen var anbragt et Skilt, som ret betegnende henviste til Virksomheden ved en paa en glat Plan i Træ udskaaren Figur, forestillende en Malerdreng med Kasse paa Hovedet, malet af Oldermænd Tilly, bekjendt som dygtig rutineret Figurmaler i Skiltefaget, hvilket i den Tid fandt megen Anvendelse ved de Handlendes Forretningslokaler.

Over Dampkjedlen var anbragt et Tørreapparat til Kridt, som reves i Vand paa Møllen og derpaa i større Kager eller Klumper henlagdes til Tørring paa Apparatet. Til Knusningen af naturel haardt Kridt, var det bestilte Valseværk anbragt i

Farvemøllens første Udsalgssted (1845).

Lokalets venstre Fløj, hvor ogsaa Oliebeholderen og de til Rivning bestemte Farver havde deres Plads. Loftet over Fabrikken benyttedes til Raastoffer og Varelager af forskjellig Art, som ikke skulde undergaa nogen Behandling i Fabrikken. Et øverste Loft anvendtes til Emballage og Materialer, som for Driftens Skyld bedst kunde holdes afsides.

Vel forberedt og udrustet under de givne smaa Forhold, var Forretningen begyndt i beskeden Stilhed, men med Haabet om Velvillie og Støtte af alle dem, som skulde høste Nytten og finde Beskyttelse mod de ved Kjøbmændenes ukyndige Ledelse eksisterende Handelsforhold. Et Haab, som det viste sig, ikke gjordes til Skamme, men i fuldt Maal overtraf Forventningerne.

Naar hensés til den omhandlede Tidsperiode, hvor Aktieselskaberne endnu kun var lidet kjendte i den borgerlige Stand, som lige saa lidt kunde ofre Penge til disse, som de kunde skænke dem Tilliden eller Troen til Rentabiliteten, saaledes kunde heller ikke Formuesforholdene tillade Haandværkerne i noget væsentligt Omfang at deltage deri. Der kunde ikke paaregnes en saadan Interesse for Deltagelse i Aktieselskaber, som en senere Tid har givet baade glædelige og sørgelige Beviser for Kapitalsammenslutningens Fortrin og Nytte.

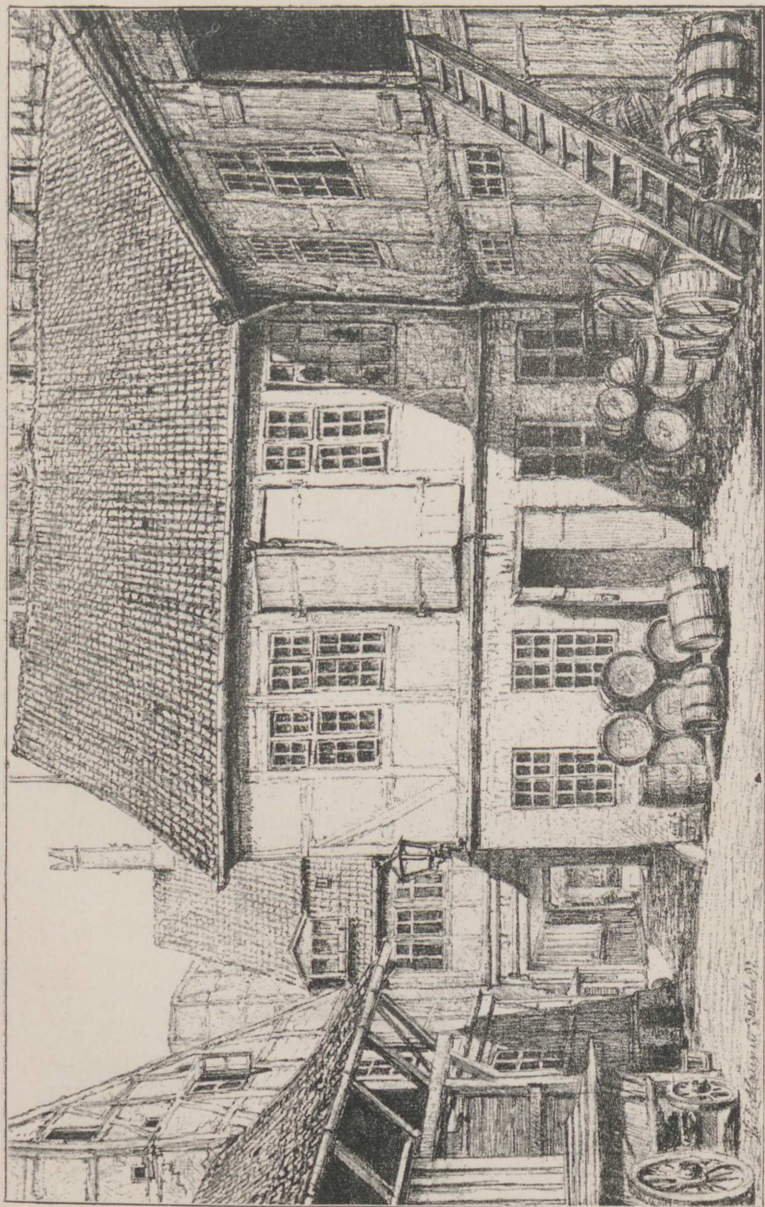
At det alligevel lykkedes for den lille Kreds af Malermestere, som havde undfanget Tanken og overtaget Hvervet at bringe den til Udførelse, skyldes da ogsaa udelukkende disse Mænds per-

sonlige Anstrængelser og ihærdige Bestræbelser for Gjennemførelsen af den lagte Plan.

Iblandt disse, som alle med Kjærlighed til Sagen, troligt delte Arbejdet imellem sig, var det dog Formanden, A. C. Geisler, som var Sjælen og den ledende Aand i al deres Gjerning. Tidlig og sildig holdt han ud med Raad og Daad, uden at spare sig selv for noget Arbejde, naar Formaalet skulde naas. De Andele, som af utaalmodige Aktionærer i Begyndelsen begjæredes tilbagebetalte, overtog han delvis og supplerede dermed sin egen Part, for ikke at svække Interessen for Foretagendet ved Nedgang i den tegnede Kapital, og viste derved sin faste Villie til, urokkeligt at fuldende Opgaven. At det ogsaa var ham, der først længe forud havde Tanken henledet paa Tilvejebringelsen af en Fællesdrift for Malerne og derfor ogsaa bør have Æren af at være Farvemøllens Stifter og Grundlægger, fremgaar af nogle af ham i sin Tid nedskrevne og efter hans Død forefundne Notitser, hvori han udtaler sig saaledes:

»Da i Aarene 1830 eller maaske noget senere Farver Holmblad anlagde en Farvemølle i Forbindelse med Udsalg af dens Fabrikat samt tillige Udsalg af Olie og Fernis, — bemærkede jeg, at efterhaanden flere Malere købte revne Farver fra dette Etablissement, som fremhævede den ved Maskinkraft revne Farves høje Grad af Finhed, og som Følge deraf ogsaa større Dækkekraft.

Dette foranledigede, at jeg i en Forsamling af Ligkasse-Interessenter i Malerlauget, (der som sædvanlig var talrigt besøgt) i Aaret 1834 eller 35 foreslog, at det — hvis Meningen om disse Farvers Fortrin maatte blive almindelig — formentlig maatte være rigtig, at Malerne i Forening an-

Fabriks-Bygningen (1845) sét fra Gaarden.

lagde et Farverivnings-Etablissement (Farvemølle), men dette Forslag afvistes den Gang som hverken nødvendigt eller realisabelt. Man indvendte derimod, at det ikke kunde nytte at male og sælge revne Farver, naar man ikke til-lige kunde forhandle *Fernis*, hvilket sidste — ifølge Politi-retsdom i en Sag, som Urtekræmmerlauget i 1824 anlagde mod daværende Malermester Stoltenberg, og hvori Maler-lauget maa have interveneret, og som fik det Udfald, at formedelst Urtekræmmernes udelukkende Ret til at handle med *Fernis* (Vernix), ifølge deres Laugsartikler, Maler-mester Stoltenberg idømtes Bøde for uberettiget Handel med *Fernis*.

Benyttelsen af maskinrevne Farver, dels ved *Kjøb* hos Holmblad og hos Træ- og Finerskjærer Hansen i Sølv-gade, dels ved at lade egne Farver male paa sidstnævnte Maskine, — fandt i Aarenes Løb større og større Indgang, saa at jeg, som vistnok Mange, efterhaanden fik Overbe-visning om det Rigtige i, at Malerne selv havde et saa-dant Etablissement. Jeg tænkte oftere paa, at gjenoptage dette Anliggende, men afholdtes stadig derfra ved den Krise i Næringsforholdene, som fandt Sted fra 1838 til 1842, da jeg ikke vilde vove at udsætte mig for et Tab af Tid i en saa vanskelig Periode, som Iværksættelsen mulig vilde fordre. Imidlertid søgte jeg Materialier til Statutter og Form for et saadant Etablissement og opsatte efter-haanden nogle Punkter, for atter under gunstigere For-hold at bringe denne Sag, som i Aarenes Løb havde vundet en større Betydning og Vigtighed, igjen i Forslag.

Ved den Tid (i Sommeren 1843) var det i et Laugs-bestyrelses-Møde, Oldermænden, Hr. Tilly, fremførte et For-slag fra Malermester A. Kruse, angaaende samme Projekt, nemlig: Oprettelsen af en Farvemølle blandt Malerlaugets Interessenter. Det besluttedes da at søge at fremme dette Anliggende, og da jeg derhos gjorde Forsamlingen bekendt med den forberedende Stilling, jeg ved at have min Op-mærksomhed henvendt derpaa i flere Aar, vel turde siges at indtage i denne Sag, — saa overdroges det mig at con-

cipere en Indbydelse til Malerlaugets Interessenter til at deltage i at fremme dette Anliggende.

Geislers Virksomhed for Farvemøllens Interesser er saaledes givet længe forinden denne fremtraadte for Offentligheden og den varme Interesse, Iver og Arbejdsomhed han udfoldede, blev bestemmende for Farvemøllens Fremtid. Det skulde saaledes falde i hans Lod, i en meget lang Aarrække i skiftende Stillinger, at blive knyttet til denne indtil han i en høj Oldingealder trak sig tilbage, for at nyde den Ro og Fred, han efter et virksomt, daadrigt Liv trængte til, i sine sidste Leveaar.

Farvemøllens Organisation krævede i de første Aar en fornyet Ordning i Administrationen, for at fæstne denne til den praktiske Ledelse af Forretningerne i Fabrikken. Fra den første Begyndelse udøvedes Kontrollen af Aktionærerne, skiftevis daglig i Formiddags- og Eftermiddagstimerne, efter Tur.

Denne Kontrol havde til Opgave, at efterse Bøgerne og Kassen, sammenholdt med de udgaaede Varers Vægt og Priser. Det paahvilede de Kontrollerende med deres Underskrift for hver Gang, at tilkjendegive i Protokollen, at de have udført det dem paahvilende Hverv. For Udeblivelse fra Møderne uden gyldige Grunde, betaltes i Strafbøde 1 Mark for hver Gang til en Mulktkasse, hvis Beholdning opsparede og senere paa Bestyrelsens Forslag kom til at danne Grundlaget for det nuværende Understøttelsesfond. For adskillige Aktionærer var der ikke noget afskrækkende i Mulkten, som de hellere betalte, end at være udsatte for det med Møderne forbundne Spild af Tid.

Bestyrelsen fandt det nu paatrængende nødvendigt, at søge Bogholderiet ordnet paa tidssvarende Maade. Ved Henvendelse til forskellige handelskyndige Mænd, som bragtes i Forslag, valgtes Hr. Bogholder Tetzlaff, som modtog dette Hverv og fuldførte samme til Aflevering 1. Juli 1845. Paa Anmodning herom paatog Hr. Tetzlaff sig derefter, at føre Bøgerne indtil Aarets Udgang.

Aktiebrevene vare efterhaanden udstedte til Parthaverne og de første foreløbige Love undergaaet de nødvendige Ændringer.

Forretningens første trykte Priscurant udsendtes til alle Mestere og Forretnings-Forbindelser.

I December Maaned tillod Kassens Status, at der udbetaltes Mekanikus Steen det ham skyldige Restbeløb paa Regninger for Dampkjedelen, Maskinen og Møllerne m. m.

Bestyrelsen, som bestod af 7 Medlemmer, som alle deltog i de ugentlige Møder, hvortil Formanden kunde indkalde dem, valgte imellem sig indbyrdes en Formand og en Kasserer. Desuden revideredes Kassen hver Uge af to dertil særlig valgte Interessenter.

Da Forretningens Omsætning stadig gik fremad, følte vedvarende Trykket af utilstrækkelig Driftskapital, hvorfor det besluttedes, at fortsætte Aktietegningen, saaledes at de hidtilværende Aktionærer kunde forøge Antallet og Resten udbydes til nye Interessenter.

Der var nu ikke længere nogen Vanskelighed ved at forøge Aktiekapitalen, da de ved denne og en tidligere Lejlighed udbudte Beløb paa 3000

Rdlr. hver Gang, strax bleve tegnede og derved afgav Bevis for Tilliden til Forretningens Soliditet og Levedygtighed.

Hertil kom den ved Erfaring vundne Kjendsgjerning, at Varerne kun forhandlede i ren og uforfalsket Kvalitet, som hurtigt forøgede Omsætningen og bragte en stor Kundekreds ogsaa udenfor Aktionærerne. Disse sidste kunde jo ogsaa have særlig Grund til Tilfredshed med Hensyn til Rentabiliteten, idet der ved de aarlige Opgjørelser ydedes et klækkeligt Udbytte, som dog for det første Aars Vedkommende, ifølge Generalforsamlingens Beslutning, ikke udbetaltes, men godskreves Aktieandelene mod at nye Aktiers Pris forhøjedes med et tilsvarende Beløb.

Til Dannelsen af et Reservefond vedtoges det, af det aarlige Udbytte, at henlægge 10 pCt. Denne vigtige Beslutning, som toges allerede i de første trange Begyndelsesaar, vidner om en klar, sund Opfattelse af det Forhold, som den med Forretningen forbundne Risiko kunde medføre, hvad der ikke har været tænkt over i de foreløbige Love, som kun bestemmer et Reservefond til Amortisation af Anlægskapitalen.

Forholdene i Udsalget krævede en Udvidelse. Da Pladsmanglen ikke kunde opsætte dette længere, lejedes Kjælderen i Forhuset mod Gaden fra Oktober 1846. Lokalet indrettedes til Udsalg og blev saaledes Forretningens egentlige første Butikslokale.

I Forbindelse med Butiken blev en mindre Beboelseslejlighed overladt Værkfører Riis, som hidtil i Overensstemmelse med den med ham ind-

gaaede Kontrakt, havde beboet en Stuelejlighed i Mellembygningen. Samtidig opsagdes en Pakhuslejlighed, som Aaret forud var lejet i Borgergade 87 (nu Nr. 4), som mentes ved Lejemaalet af Kjælderens at kunne undværes. Til den nye Butiksforretning knyttedes Handelen med alle anvendelige Sorter Farver, dels tørre og dels revne, hvilket var et Fremkridt, idet man hidtil havde maattet holde sig til de kurante grovere Varer, — Hovedfarverne, Olier og Fernisser.

Med Butikshandelen fremkom Savnet af ikke at føre Pensler, som idelig efterspurgtes. Der blev derfor oprettet Kontrakt med Børstenbinder H. C. Bruun om Leverance af Pensler efter nærmere angivne Betingelser.

Efter knapt et Aars Forløb maatte der skrides til en Udvidelse af Butiken, som ved stadig fremadgaaende Virksomhed blev for indskrænket, da Expeditionen samtidig nødvendiggjorde at Personalet forøgedes.

Ligesom det sikkert var aldeles tilfældigt, at Forretningen etableredes i den gamle Gaard i Grønnegade, fordi man der havde fundet en nogenlunde central Beliggenhed lige for Kongens Nytorv med den foreløbig fornødne Plads og bekvemme Indkjørsel, — ligesaa sikkert har Urtekræmmer Svendstrup, som havde Forretning skraas overfor, deri set Tendentser til at trænge sig frem, for ved Farvemøllens Konkurrence at skade hans Farvehandel, som ved tidligere Lejlighed havde fremkaldt Malernes Uvillie og retslige Indskriden.

Antagelig har saa det nære Naboskab opfrisket

Minderne om gamle Fortrædeligheder paany, som han nu paa forskjellig Maade, ved smaalige Chikanerier og Ubehageligheder, stillede sig uvenlig overfor denne selvstændige Malervareforretning, hvormed hans gamle Modstandere havde overfløjet Kjøbmandsboden.

Forfølgelsen antog snart en bestemt Form, ved at Oldermændene for Urtekræmmerlauget indstævnedes Værkfører Riis paa Farvemøllens Vegne for Kriminal og Politiretten, for — som det hed — at have givet sig af med at sælge Urtekramvarer.

Under de herved fremkaldte Retsmøder oplystes det, at der ifølge skriftlig Ordre, i forseglet Brev undertegnet Woldsted, forlangtes fra Farvemøllen nogle utilberedte Varer tilligemed Malerfarver, sendte til Gjæstgivergaarden »Solen«, hvilke efter Opgivende skulde befordres til Hillerød. Ved derefter at korrespondere med Malermester Woldsted i Hillerød, fra hvem det antoges at Ordren hidrørte, erfarede, at han hverken havde forlangt eller skrevet om Varer fra Farvemøllen eller modtaget disse. Det blev da klart, at her forelaa en Fælde for at lokke Farvemøllen til, at begaa uberettiget Indgreb i Urtekræmmernes Laugsprivilegier.

Denne Opfindsomhed gav ikke Urtekræmmernes attraaede Hævn det ønskede Resultat ved en Domfældelse, idet Riis i Forhøret afgav Forklaring om, at han i god Tro til, at Brevskriveren var Malermester Woldsted i Hillerød, havde afsendt Varerne til ham, som tidligere havde faaet Ordre expederede paa samme Maade. De Varer, Farvemøllen ikke handlede med, havde han indkjøbt

andetsteds pr. Kommission for dermed at bevise ham en Tjeneste, for hvilken han ikke havde beregnet noget Vederlag, men kun krævet Udlæget betalt.

I et senere Retsmøde bekræftede Riis denne Forklaring med sin Ed, hvorefter Dommeren hævde Sagen.

Hermed var Farvemøllen færdig med Urtekræmmerne, som ikke senere forsøgte noget Angreb og vel maatte erkjende Berettigelsen til, at Farvehandelens rette Plads var i Fagmænds Hænder, som vare fortrolige med Behandlingen af de Varer, de selv benyttede.

Farvemøllens voxende Forretning fremkaldte et synligt Tryk paa de i Tidens Løb opstaaede mange Urtekræmmeres Farvehandler, som sporedes ved Aftagen og Hensygnen af disse Forretninger, som kjendeligt formindskedes i Antal og afløstes af nye opdukkende Specialforretninger i Farve og Materialhandelen.

Fra forskellige Farvehandlere fremkom Anmodning, om de kunde faa deres Farver revne paa Farvemøllens Fabrik. Disse Anmodninger bleve besvarede med et Afslag, da man ikke ad denne Vej ønskede at befordre Konkurrencen.

I Anledning af Tronskiftet indgaves Begjæring om Fornyelse for Aktieselskabet af den af Kong Christian den ottende givne kgl. Bevilling, som ønskedes udvidet til at omfatte flere under Malerfaget henhørende Artikler.

Den nye Bevilling, dateret 17. Februar 1849, modtog Bestyrelsen gennem General-Toldkammer

og Commerce Collegiet uden Indrømmelse af den begjærede Udvidelse.

For at holde Administrationsudgifterne adskilte fra Forretningens Regnskaber, vedtoges det paa Generalforsamlingen i Februar 1851, af den aarlige Netto Indtægt at henlægge 20 pCt, til et Administrationsfond, hvoraf alle Udgifter skulde udredes og eventuelle Tab dækkes, hvorefter Restbeløbet blev at fordele til Bestyrelsens Medlemmer.

Paa Farvestoffernes Område fremkom samme Aar (1851) et nyt Produkt, som skulde faa en overordentlig vidtrækkende Betydning og Anvendelse for Malerfaget. Det var lykkedes Fabrikerne i Frankrig at fremstille en hvid Farve ved Zinkiltning, som i Finhed og klart Udseende i Forbindelse med en ringe Vægtfylde var let at behandle og af denne Grund i mange Tilfælde var at foretrække for det tungere, noget mørkere Blyhvidt, hvis intensive Dækkeevne og gode Egenskaber for Holdbarheden i Luften den nye Farve ikke kunde maale sig med, men viste sig til alt indvendig Brug fortrinlig egnet.

Fra den Tid, Zinkhvidt bragtes i Handelen, tiltog Forbruget i forbausende Grad og blev snart saa almindeligt, som om man ikke havde kjendt andet forud for dette. Næppe havde nogen den Gang tænkt paa, at denne Farve kom til at spille en saa stor Rolle paa Forbrugs og Handelsmarkedet, lige som heller ikke Farvemøllen havde nogen Forestilling om, at der aarlig skulde bringes adskillige hundrede Tusinder Kilo Zinkhvidt til at passere Mølleomdrejningens hastige Flugt.

Ved Værkfører Riis's den 23. April 1853 indtraadte Dødsfald, mistede Bestyrelsen en af sine bedste og trofaste Arbejdere, som havde været knyttet til Forretningen fra dens første Begyndelse og forstaaet med Dygtighed at lede Fabriksvirksomheden og Udsalget til sine Foresattes Tilfredshed.

Vanskelighederne ved at finde en Efterfølger blandt Malersvendene til at optage denne Plads, var større end formodet. I Løbet af et halvt Aar ansattes ikke mindre end fire Ansøgere kort efter hinanden, uden at nogen af dem egnede sig til, paa fyldestgjørende Maade, at tilfredsstille Fordringerne.

Bestyrelsen tog da under Overvejelse, at forandre den ledende Stilling ved dertil at ansætte en Forvalter, som maatte vise sig Opgaven voxen og tillige forestaa Regnskabsvæsenet og Bogholderiet og i denne Egenskab være bedre egnet til at staa i nøjere Rapport til Bestyrelsen om alle Forretningens Anliggender og mente man derhos, at burde besætte Pladsen med en Malermester, som havde fornøden Dannelse og Intelligens til at repræsentere Aktieselskabet i dets mange Forbindelser og samtidig med at være Fagmand, med Varekjendskab og Evne til at bedømme og behandle Farverne, dermed kunde forbinde hele Overledelsen.

Et paa en Generalforsamling herom stillet Forslag tiltraadtes af denne. Ifølge udstedt Bekjendtgørelse indkom 5 Andragender om den ledige Plads. Af disse vedtog Bestyrelsen enstemmig at ansætte Malermester H. C. Møller, hos hvem man

antog at finde den fornødne Sagkundskab til en for-
svarlig Ledelse af Etablissementets Drift, saa meget
mere, som han allerede efter Riis's Død jævnligt
havde bistaaet med Tilsynet og Kontrollen i Ud-
salget og var kjendt som en hæderlig, retskaffen
Mand. Tiltrædelsen skete 1. Januar 1855, og var
ifølge den indgaaede Kontrakt, bindende for et Aar
med 3 Maaneders Opsigelsesfrist fra begge Sider.
Som Sikkerhed for anbetroede Midler stillede Møller
et kontant Kautionsbeløb paa 1000 Rdr.

Med Møllers Ansættelse gjordes et kjendeligt
Fremskridt ved en systematisk gennemført Sam-
virken mellem de forhaanden værende Kræfter af
Over- og Underordnede, som han med stor Dygtighed
forstod at anvende efter deres personlige Evner og
Anlæg, enhver til sit Brug. Møller havde let ved
at sætte sig ind i den ham paalagte Virksomhed.
I en endnu ung Alder var han i Besiddelse af
administrativ Dygtighed, et roligt, besindigt Væsen
og Færdighed i at bevæge sig, baade skriftligt og
mundtligt overfor Forretningsforbindelserne og Be-
styrelsen.

Der sporedes ogsaa snart et godt Opsving i
Forretningen, hvortil Møllers nøje Kjendskab til
sine Laugsfæller ikke mindst øvede en væsentlig
Indflydelse, men som dog særlig hidrørte fra de
opadgaaende Konjunkturer i Handel og Vandel,
navnlig paa Byggeomraadet, foranlediget ved
Gammelholms Udlægning til Bebyggelse og de
udenbys Kvarterers Udvidelse ved Befolkningens
stærke Tilvæxt.

Kun nogle faa Aar forløb i en hastig fremkaldt

forceret Virksomhed, saa kom med eet Slag pludselig et Tilbagefald og dermed en Slaphed og et Vankelmod, som kun de mere forudseende havde ventet sig ved den Katastrofe, som Pengekrisen i 1857 medførte. Byggespekulationen havde domineret i disse Aar med Kapitaler af et ubegrændset Omfang, hvilke væsentlig bestode i Laan, baade i Prioriteter og til Haandværkere og som der ikke var Mulighed for at indfri. Derved fremkaldtes Tab for mange af disse, som i deres Tilgodehavende havde en tilsvarende Gæld for Materialier, Vexellaan o. l., som de ikke foreløbigt vare i Stand til at dække.

Pengekrisens Virkninger udebleve heller ikke og medførte mange uheldsvangre Afgjørelser. At Situationen for Farvemøllen kunde blive kritisk og faretruende, var Bestyrelsen ikke blind for, men tog øjeblikkelig under Overvejelse, hvad der kunde gjøres for at afværge Faren. Paa 2de Møder drøftedes Spørgsmaalet om de Forlegenheder, Etablissementet kunde blive udsat for og tilintetgjøre dets Kredit, — ja selv true dets Bestaaen.

Det gjaldt om at tilvejebringe Midler til at dække de udløbne Acceptor og holde Forretningen vedlige. Med kortest mulig Varsel indkaldtes en extraordinær Generalforsamling, paa hvilken fremlagdes følgende Forslag:

1. »At Aktionærerne blandt Selskabets Debitores snarest muligt indbetale Beløbet eller større Afdrag paa deres Konti.«
2. »At forsaavidt den øjeblikkelige Forlegenhed ikke paa denne Maade kan afhjælpes, opfordres de Interessenter, hvis Evner tillader det, at

støtte Forretningen med Laan mod Renter og Sikkerhed efter nærmere Overenskomst.«

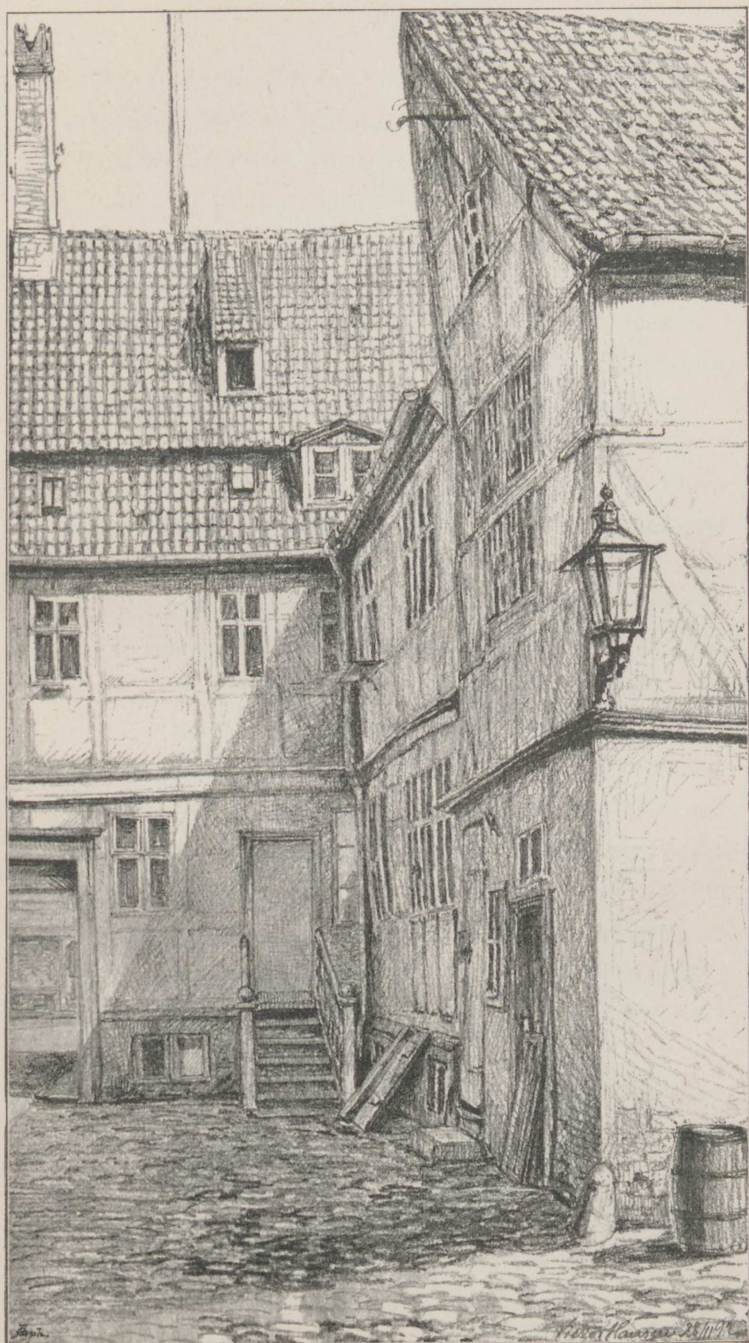
3. »At i Tilfælde af, at disse Midler ikke skulde blive tilstrækkelige til at forebygge Standsning af Betaling, — Bestyrelsen foreløbig, indtil næste ordinære Generalforsamling, maa være bemyndiget til at tage de Forholdsregler og vælge de Midler i disse Forhold, som de kunne blive enige om.«

Den talrigt besøgte Generalforsamling, som afholdtes den 10. December, vedtog enstemmigt Bestyrelsens Forslag, hvorefter der, i Henhold til Punkt 1 strax gaves Tilsagn om Indbetaling af et Beløb paa ca. 1000 Rdr.

At der maa have været Fare tilstede, synes rimeligt nok, men Frygten for en Kalamitet, laa vel fuldt saa meget i den almindelige Forvirring og febrilske Angst for den forestaaende Termins Opgjørelse, som havde taget Sindene fangen og sat Skræk i Blodet paa alle handels- og næringsdrivende Borgere, som lode sig henrive deraf baade med og uden vel overvejede Grunde.

Hvad enten Faren har været stor eller lille for Farvemøllen, saa lykkedes det dog Bestyrelsen at ride Stormen af uden ekstraordinære Foranstaltninger. Støt og roligt gik Forretningen sin vante Gang uden i nogen følelig Grad at blive berørt af Krisens Følger, og saa trygt kunde man gaa ud af det passerede, at det afsluttede Aarsregnskab bragte et Overskud, der gav det samme Udbytte, som i de nærmest foregaaende Aar.

En ny Udvidelse gennemførtes ved Leje af

Gaard-Facaden (1866) med Opgang til Kontoret.

Stueetagen i Forhuset, som tiltraadtes i 1866. Paa Farvemøllens Bekostning indrettedes Lokalerne til mere tidssvarende Udsalg og Kontor. Der udtales, at man alt længe har lidt under Trykket af for indskrænkede Lokaler, som hyppigt har lagt Hindringer ivejen for en prompte Expedition, hvortil kom, at det, for at vedligeholde en til Tidsforholdene svarende Omsætning, maatte anses for nødvendigt, at føre et fuldstændigere Sortiment af Malerartikler, i Lighed med andre Handlende i Byen, hvilket ikke oprindeligt har ligget i Etablissermentets Plan, og som de hidtil benyttede Lokaler ikke vare egnede til.

Det maa heller ikke lades ude af Betragtning, at den fremskredne Tidsperiode stillede større Fordringer til et veludstyret Forretningslokale, end for en Række Aar tilbage, endskjøndt Etablissermentets ejendommelige Forhold til en Del af dets Kunder hidtil havde givet dette mindre Betydning. Dette turde dog ej heller overses, lige overfor det store Publikum, som man dog maatte anse det for ønskeligt at drage til sig, hvis Virksomheden ej skulde indskrænkes, hvilket turde blive en naturlig Følge af at staa for meget tilbage for andre lignende Forretninger.

Paa Bestyrelsens gjentagne fornyede Forslag, vedtog Generalforsamlingen Aktiekapitalens Forøgelse med 5000 Rdr.

Endvidere vedtoges, at Administrationsfonden ikke afsluttedes for det enkelte Aars Indtægter og Udgifter, med Deling af Overskuddet, men at dette

overføres til de efterfølgende Aar til Dækning af Tab i det Hele.

De lokale Forhold, som ved den sidste Udvidelse nu fandtes tilfredsstillende til den forøgede Virksomhed, fremkaldte dog Betæneligheder paa Grund af den stadig forøgede Lejeafgift, denne medførte. Ikke blot fordi, at Lejen selvfølgelig maatte voxte med Udvidelsen af Lokalerne, men navnlig fordi der ved Lejemaalets Fornyelse, som lige fra den første Begyndelse gjaldt for 5 Aar ad Gangen, til Stadighed af Ejeren benyttedes til en Forhøjelse af Lejesummen, som ogsaa efter hans Død fortsattes af Enken og hendes Lavværges paa samme Maade, hvorefter Farvemøllen fuldstændig var prissat til disses Forgodtbefindende, idet de i Forretningens Fremgang og Trivsel fandt Anledning til at søge en Vinding paa Lejerens Bekostning.

I Betragtning af Ejerindens høje Alder, som gjorde det tvivlsomt, om Farvemøllen ogsaa efter hendes Død vilde kunne blive boende i Ejendommen, og en Flytning under saadanne Omstændigheder vilde volde en Del Vanskeligheder, da man ikke paa mange Steder kunde vente at faa Lokaler til leje, hvor der kunde ventes Tilladelse til Anbringelse af Dampmaskine med Fabriksdrift, forenet med passende Udsalgslokaler, toges det under Overvejelse, at træffe Foranstaltninger til at imødegaa en saadan Eventualitet. Paa Generalforsamlingen i Marts 1870 fremkom et Forslag, stillet af C. A. Schmidt med 14 andre Aktionærer, om af det aarlige Netto-Overskud at henlægge et passende Beløb

til Dannelsen af et Byggefond, som ved fastsatte Tilskud og Renter med Tiden kunde blive stort nok til Erhværvelsen af en Ejendom for Aktieselskabet, naar Forholdene maatte medføre, at man ikke længere kunde blive i den gamle Ejendom. Dette Forslag anbefalede af Bestyrelsen med Tilføjelse af, at Beløbet i det første Aar ikke maatte overstige 1500 Rdr., som forlods blev at fradrage Overskuddet, hvorefter Restbeløbet blev at fordele som Udbytte. Forslaget vedtoges næsten enstemmig, og ved denne Beslutning lagdes Grunden til en Formueforøgelse, som senere, efter ikke ret mange Aars Forløb, kom til Anvendelse, saaledes at Farvemøllen dermed fritoges for det Afhængighedsforhold, som hidtil havde voldt den mange Betænkelighed.

Et længe følt Savn af at eje et eget Kogehus til Ferniskogning, havde Bestyrelsen i en Aarrække søgt at faa realiseret ved gentagne Forslag paa Generalforsamlingerne. Siden Etablissementets Grundlæggelse havde man maattet benytte et lejet Kogehus udenfor Byen, hvormed var forbundet den Ulæmpe, at dette ikke var til Raadighed til enhver Tid, da ogsaa andre Forretninger havde Leje- og Brugsret til samme, efter Tur.

Allerede i 1853 stillede Bestyrelsen et Forslag om Kjøbet af Kogehuset paa Glaciet, udenfor Nørreports Ravelin, om hvilket der forud var indledet Underhandling med Ejeren, Fabrikant Struch, og betinget en Kjøbesum af 550 Rdr. Forslaget motiveredes ved at Forretningens Virksomhed gjorde det nødvendigt selv at eje et Kogehus, hvor man

var stillet uafhængig af Andre og ikke risikerede at blive standset af tilfældige Aarsager.

Forslaget fandt ingen Støtte paa Generalforsamlingen, som nægtede at bevilge Kjøbet og derved forhindrede en velovervejet Plans Gjennemførelse.

Denne mærkelige Beslutning foranledigede Bestyrelsen med dens Formand, Geisler, som fandt sig bunden ved den indledede Handel, om hvis Fordelagtighed ingen Tvivl næredes, til at købe Kogehuset for egen Regning og i Forening med et Par andre Interessenter at drive Forretningen i Fællesskab.

Omtrent de samme Mænd, som vare knyttede til Farvemøllens Administration, nemlig A. C. Geisler, H. C. Møller, L. C. Lunde, H. V. Holm, S. F. Holmer, A. C. Nørbye, H. H. Adrian og Th. Gram, bleve Parthavere ved en den 14. Februar 1854 oprettet og underskrevet Interessentskabs-Kontrakt.

Kogehuset dreves af det nye Interessentskab, ligesom af den tidligere Ejer, ved Udlejning til Malere og andre Forretninger til Oliekogning og Laksmæltning, hvorfor Farvemøllen ogsaa fremdeles maatte vedblive som Lejer at benytte samme paa Omgang med de andre Brugere. For Interessentskabet var denne Forretning ret lønnende og gav ved en fornuftig økonomisk Forvaltning et passende aarligt Udbytte til Indehaverne. Desuagtet følte Interessentskabet sig saaledes knyttet til Farvemøllen, at de vedvarende havde Tanken henvendt paa, at denne dog burde være Ejer af Kogehuset, for udelukkende selv at benytte det. Et Forslag

herom fremsattes paany af Bestyrelsen i 1865, motiveret med Grunde for Nødvendigheden, der, end mere vægtige end for 12 Aar siden, krævede Bevillingen af de 1000 Rdr., Købesummen nu androg, med det forbedrede og forøgede Inventarium.

Heller ikke denne Gang opnaaede Bestyrelsen det forventede Resultat, idet Generalforsamlingen atter nægtede at indlade sig paa det foreslaaede Kjøb og Forholdet ved Kogeriet vedblev at være det samme.

Fem Aar senere indtraf et Tilfælde, som atter berørte Kogehuset. I Foraaret 1870 forlangte Krigsministeriet dette nedrevet i Anledning af Fæstningsværkernes Overdragelse til Københavns Kommune. Nu stillede Sagen sig anderledes, da der maatte tages Beslutning om, hvorledes man skulde ordne sig for Fremtiden.

For tredie Gang fremkom Bestyrelsen med Forslag om Tilvejebringelsen af et Kogehus. Det foresloges at søge erhvervet en passende Grund for derpaa at opføre et Hus til Ferniskogning og fornødne Lagerrum med Gaardsplads, hvilket antoges at ville koste 2000—2500 Rdr., efter Grundens Beliggenhed og Værdi. De fornødne Midler hertil formentes at kunne tilvejebringes ved at Etablissermentet, i Forening med Interessentskabet i det hidtil bestaaende Kogehus, i Fællesskab bleve delagtige i Anlæget og Udgifterne.

Denne Gang var Stemningen blidere for Kogehuset, vel nærmest paabudt af Nødvendigheden, hvorfor Forslaget vedtoges enstemmigt og Besty-

relsen bemyndigedes til at træffe alle fornødne Foranstaltninger for at ordne Sagen snarest muligt.

Kort efter Generalforsamlingen i Juni Maaned fandtes en passende Grund i udenbys Vester Kvarter, Vesterfælledvej Nr. 44 (nu 78) af Areal 1650 □ Alen for en Købesum af 476 Rdr. 1 M. 8 Sk., som udbetaltes kontant.

Der toges derefter fat paa Bygningens Opførelse, som fremmedes saavidt at Inventariets Overflytning fra det gamle Kogehus, Indmuringen af Kjedlerne og Opstilling af Oliebeholderne kunde ventes fuldført henimod Aarets Slutning.

Imidlertid havde Bestyrelsen opnaaet Magistratens Samtykke til at benytte det gamle Kogehus og lade dette blive staaende til det nye blev færdigt og kunde tages i Brug.

I December var Arbejdet i alt væsentligt færdig og de foretagne Prøvekogninger faldt fuldstændig tilfredsstillende ud. I Januar 1871 var alt ordnet, og den regelmæssige daglige Virksomhed paabegyndtes. Kogehuset havde ved Opgjørelsen i alt kostet 2940 Rdr. 2 M. 13 Sk., Grunden iberegnet.

Fordelingen af Udgifterne beregnedes saaledes, at det hidtilværende Interessentskab, som blev forøget og kom til at bestaa af 10 Medlemmer, idet et Medlem, Th. Gram, var udtraadt og 3 nye Medlemmer, nemlig L. H. Holmer, B. W. Baruch og E. Schmiegelow vare tiltraadte som Parthavere, hver med en Andel af 200 Rdr. Etablissementets Part blev Restbeløbet 940 Rdr. 2 M. 13 Sk., som suppleredes med forskjællige paaløbende Udgifter,

saaledes at Farvemøllen blev Parthaver med 5 Andele.

Endskjønt Farvemøllen ikke var Eneejer af det nye Kogehus, blev der dog truffet den Ordning, at Virksomheden for denne, som største enkelte Parthaver, skulde besørges fortrinsvis fremfor andre Kunder og at Kogeriet overdroges til Brødrene Holmer som Forretningsledere paa nærmere fastsatte Vilkaar for hvilke der foreligger følgende Kontrakt:

»Undertegnede Malermestere, L. H. og S. F. Holmer, have som Parthavere i de forenede Malermesteres Farvemøllens Oliekogeri for egen Regning og Risiko overtaget Udførelsen af de ved Forretningen forefaldende Arbejder, samt løbende Udgifter til Brændsel, Arbejdsløn etc., som udfordres til Oliens Kogning, hvorimod Transport af Oliien til og fra Kogehuset er os uvedkommende; Alt mod en Betaling af . . . Skilling for hver Pot af den tilberedte Olie. I dette Øjemed stille de andre Parthavere de dertil nødvendige Lokaler og Rekvisitter til uhindret Afbenyttelse for os, ligesom vi ved Fratrædelsen indestaa for Tilbageleveringen af det Modtagne i uskadt Stand, med Undtagelse af, hvad Slid og Ælde under Brugen kan medføre.

Indtægten ved Bortleje af Lokalerne til Fremmede er fælles for alle Parthavere og os uvedkommende, dog kan saadant Bortleje kun ske med vort Samtykke og saaledes, at den ej forulæmper det af os overtagne Arbejde.

Denne Overenskomst kan fra begge Sider opsiges med 3 Maaneders Varsel, og alle Tilfælde af Meningsforskjæl mellem os og Parthaverne afgjøres ved simpel Stemmerflerhed, ligesom vi undergive os den Kontrol og Regnskabsførelse, som Bestyrelsen for de forenede Malermesteres Farvemølle anser nødvendig«.

Underskrift.

Farvemøllens Fremgang var i Aarenes Løb jævnt gaaet sin videre Udvikling imøde og havde

naaet en fast og sikker Existens. Ved en god praktisk Ledelse lykkedes det at sikre og bevare en stedse voxende Kundekreds og Tilliden til Forretningen, som vedvarende krævede nye Udvidelser og Forbedringer ved, at Handelsvarernes mere omfattende Specialiteter indroges under Udsalget for, paa en fyldestgørende Maade at deltage i Konkurrencen med ligestillede Forretninger.

Med Glæde og Tilfredshed kunde Aktionærerne derfor se tilbage paa de opnaaede Resultater efter en 25-aarig Virksomhed, som, navnlig i Begyndelsen og flere Aar derefter, maatte betegnes som virkelige Trængselsaar, hvor kun Enighed og Sammenhold havde kunnet beskytte og bevare det med smaa Midler tilvejebragte Grundlag for en nu anset og velordnet Forretning.

Bestyrelsen, som havde en væsentlig Andel heri, ved med de samme Medarbejdere i denne Aarrække at have bidraget til Opgavens Løsning, kunde derfor med gode Grunde opfordre Aktionærerne til at festligholde Jubilæumsdagen den 13. Juni ved en Sommerudflugt med et Festmaaltid paa Bellevue ved Strandvejen. Med stor og livlig Deltagelse tilbragtes nogle fornøjelige Timer, hvor man med Sang og Taler dvælede ved Minderne om den tilbagelagte Tids fælles Gjerning og udtalte Haabet om en lykkelig Fremtid for Aktieselskabets Bestaaen og videre Udvikling.

Aktieselskabets Love, som i de forløbne Aar flere Gange var undergaaet Forandringer og Tilføjelser, fandtes ikke længere tidssvarende, hvorfor der paa Generalforsamlingen i 1873, nedsattes et

Udvalg til Udarbejdelse af nye Love, med særlig Hensyn til de Mangler som fandtes i de gjældende Love af 1858.

Dette Udvalgs Arbejde fremsattes til Behandling paa en ekstraordinær Generalforsamling i November 1874.

Iblandt de foreslaaede, fra de ældre Love afvigende Bestemmelser, fandtes der ofret Administrationen størst Opmærksomhed, idet den øverste Ledelse henlagdes til et Repræsentantskab paa 7 Medlemmer, som af sin Midte valgte en Formand, samt ansatte en administrerende og en kontrollerende Direktør, hvorved Forvalterposten skulde bortfalde. Bestemte Regler fastsattes for Direktørernes Virksomhed og om deres indbyrdes Stilling og den Kontrol de vare undergivne Repræsentantskabet og dettes Formand.

Generalforsamlingen vedtog enstemmigt de nye Love, som skulde træde i Kraft fra 1. Januar 1875.

I Henhold til denne Vedtagelse foresloges derefter Valg af 7 Repræsentanter, som paa et senere afholdt Møde valgte A. A. Knudsen til Formand. Forvalter H. C. Møller ansattes som administrerende og C. A. Schmidt som kontrollerende Meddirektør. Gagen fastsattes for Møller til 1600 Kroner, og til lagdes der ham 10 pCt. og Schmidt 5 pCt. af det aarlige Nettoudbytte.

Den fratraadte Formand, Geisler, overdroges Bogholderiet og to Assistenten ansattes til Kontor- og Expeditionstjeneste. De tilstedeværende Beholdninger, for Byggefondet 11,200 Kroner og Re-

servefondet 8600 Kroner, indsattes til Opbevaring i Privatbanken.

Ved Malermester L. Holmers Død indfrie Aktieselskabet den Afdødes Andel i Oliekogeriet med 400 Kroner, hvorved Selskabets Andel forøgedes fra Marts 1875 med dette Beløb.

Det nye Repræsentantskab, som med Energi og Kraft arbejdede paa at give Forretningen det størst mulige Opsving, havde først og fremmest Tanken henledet paa Tilvejebringelsen af en større Driftskapital og udvidede Forbindelser i Kundekredsen tillige med flere nyttige Reformers Gennemførelse. Hurtig i at fatte sine Beslutninger, fremkom, efter forudgaaede Forhandlinger, Repræsentantskabets Forslag om Aktiekapitalens Forøgelse, som paa en ekstraordinær Generalforsamling i April 1875 henstilledes til Forsamlingens Afgjørelse i følgende motiverede Udtalelse:

»Siden Etablissementets Aktiekapital sidst blev udvidet, er der hængaaet et Tidsrum af ca. 10 Aar, i hvilket der her i Staden har etableret sig cirka 200 Malere, af dem er der ikke faa, der efter vore Forhold sidde i en temmelig stor Virksomhed og som Følge deraf forbruge en betydelig Del Materialier, der for Størstedelen indkøbes hos vore Konkurrenter.

Da der nu fra flere Sider, og navnlig fra en Del af ovenomtalte yngre Malermestere, ofte er udtalt, at de vare meget tilbøjelige til at handle og stifte Forbindelse med vort Etablissement, naar de kunde opnaa at blive Aktionærer i Selskabet, men uden at dette kunde ske, havde de ingen særlig Interesse af at forlade eller afvikle de Forhold og Handelsforbindelser, de nu engang havde stiftet, thi de Begunstigelser, vi kunde byde, havde ingen væsentlig Betydning og vare dem fuldkommen bekendte og ikke

gunstigere end de, som de allerede havde hos hvem de nu indkjøbte deres Varer, hvis Godhed og Prisbillighed de vare tilfredse med og som stemmede temmelig nøje med de Priser, som Aktieselskabet de forenede Malermesters Farvemølle holdt.

I Betragtning af ovenanførte Udtalelse og i Forbindelse med den Erfaring, hvor vanskelig det er for Etablissementet at erhverve nye, gode og solide Kunder, have vi troet, at der fra Aktieselskabets Side kunde og burde gjøres et Skridt i en Retning, der kunde tiltrække dem, der havde Lyst og Tilbøjelighed til at knytte sig til vort Etablissement, ved paa ovenantydede Maade at tilbyde dem det, som ingen af vore nuværende Konkurrenter endnu have forsøgt at tilbyde deres Kunder, nemlig at gøre dem delagtig i det aarlige Udbytte, der indvindes af Forretningen.

Foruden det her Anførte, tillade vi os i Korthed at henlede D'hr.s Opmærksomhed paa Følgende, som forøvrigt vi vide, at de Alle ere bekjendt med.

Der er nu kun Et Aar tilbage af Etablissementets nuværende Lejemaal, og der er ingen Sandsynlighed for at faa dette fornyet paa en længere Aarrække; Forholdene kan altsaa blive saaledes, at vi om en føje Tid med et halvt Aars Varsel maa forlade det nuværende Lokale, og da se os om at faa vore Sager ordnede paa en for Etablissementet tidssvarende og gunstig Maade; at derfor Indkjøbet af en Ejendom hver Dag ligger os paa Sinde, er jo ganske naturligt, men for at bringe denne Sag i Orden, overensstemmende med Selskabets Tarv, behøves der efter vore Anskuelser en større Kapital end den, vi for Øjeblikket ejer i Byggefondet, som til 11. Juni Termin d. A. vil udgjøre kontant 19,792 Kroner, der ved ny Aktietegning strax vil blive forøget med en Sum, der vil komme til at udgjøre den Størrelse, som Statutternes 1. Kap. § 13 bestemmer (30,000 Kroner), som da har at forøge sig selv ved Renterne, til den har naaet den i samme § fastsatte Størrelse af 40,000 Kroner.

Selv om det skulde slaa fejl, hvad vi ikke have den

fjærneste Anledning til at tro, at Udvidelsen af Aktietegningen ikke vilde bidrage til større Omsætning, da vilde, foruden hvad der er anført, dog det staa klart, at det Beløb, der indkommer for de nye Aktier, kan selv under de nuværende Forhold, anvendes paa en for Selskabet frugtbringende Maade, dels ved kontant Betaling for indkøbte Varer, hvorved der ville kunde indvindes aarlig 12 à 1400 Kr., dels ved Indfrielse af Parthavernes 3600 Kr., der indestaar i Oliekogeriet, foruden Adskilligt, der ligger meget nær, men for ikke at blive for vidtløftig ikke her skal berøres.

Støttende os paa ovenanførte Betragtninger, tillade vi os at henstille til Generalforsamlingens Overvejelse medfølgende Forslag og Indbydelse til en ny Aktietegning i de forenede Malermesteres Farvemølle.

§ 1.

Aktieselskabet de forenede Malermesteres Farvemølle udsteder snarest mulig Indbydelse til en ny Aktietegning paa 20,000 Kroner, fordelte paa 400 Aktier à 50 Kroner, til hver Aktie betales foruden de 50 Kroner 4 Kroner til Reservefondet og 26 Kroner til Bygningsfondet, saa at hver Aktie, der bliver udstedt for 50 Kroner, bliver at betale med 80 Kroner, hvilket maa anses for den nuværende Kurs.

§ 2.

Kun Aktiernes paalydende Sum, 50 Kr., er delagtig i Etablissementets aarlige Udbytte og som i de sidste Aaringer har udgjort 16 pCt. foruden de statutmæssige Tilskud til Reserve- og Bygningsfondet. Naar Bygningsfondet har naaet det efter Etablissementets Statutter anførte Beløb, 40,000 Kroner, da tilfalder Renterne af dette til Aktionærerne, samtidig med Aktiernes Udbytte.

§ 3.

Det er en Selvfølge, at Statutterne af 17. Novbr. 1874, for Aktieselskabet, er bindende for de nye Aktionærer i samme Omfang som for de Ældre.

§ 4.

Af ovenanførte nye Aktiebeløb udbydes de 8,000 Kroner, der udgjør 160 Aktier, til de nuværende Aktionærer, der have Ret til at tegne sig til saa stort et Antal, som Statutternes 1. Kap. § 3 antyder, dog med den Tilføjning, at skulde Aktierne ikke blive tegnet til 8. Mai 1875, da have Ejerne af de nuværende Aktier Ret til at tegne sig for Resten og eje dem, uden Hensyn til det Antal Aktier, der efter Statutternes Kap. 1 § 3 hjemler dem Ret til.

§ 5.

De 12,000 Kroner, der udgjør 240 Aktier, udbydes til Tegning for nye Aktionærer, der ligeledes have Ret til at tegne dem for et saa stort Antal Aktier, som ovenomtalte Statuts § bestemmer, nemlig en Aktie for hver 2,000 Kroner, som Aktiekapitalen udviser, og som i Forbindelse med denne nye Tegning vil udgjøre 60,000 Kroner.

Skulde ikke hele Beløbet blive tegnet til 8. Mai 1875, da henlægges Resten til Opbevaring, for efterhaanden at tilbydes nye Aktionærer paa den Maade, som Repræsentantskabet finder det passende for Selskabets Tarv.

§ 6.

Skulde Overtegning finde Sted, paa begge Omraader, da forbeholder Repræsentantskabet i Forbindelse med Direktørerne sig fuld Frihed og Ret til, efter bedste Skjøn, at fordele dem saa ligelig som mulig iblandt de Tegnede.

§ 7.

Aktietegningen sker paa Etablissementets Kontor, Grønnegade 33, der er aabent fra Kl. 8 Form. til 8 Eftm., enten personlig eller ved skriftlig Meddelelse, indtil 8. Maj d. A., paa hvilken Dag den sluttet. Den første Indbetaling af Aktien samt Tilskuddet til Reserve- og Bygningsfondet, der udgjør 20 Kroner, skal være præsteret indtil Lørdag d. 15. Maj d. A.,

2den Indbetaling, 20 Kr., den 29. Mai d. A.,

3die do. 20 » » 12. Juni »

4de do. 20 » » 26. Juni »

Ved sidste Indbetaling udstedes Aktien til Vedkommende, lydende paa 50 Kroner, der da bliver delagtig i det sidste Halvaars Udbytte fra 1. Juli til 31. December 1875.

Skulde Nogen foretrække at blive delagtig i hele Aarets Udbytte, da kan dette ske, naar at der ved den første Indbetaling erlægges Aktiens fulde Beløb, 80 Kroner.

§ 8.

Undlader Nogen at indbetale sin Andel af de tegnede Aktier til den i Indbydelsen fastsatte Tid, taber han sin Ret til Aktien, og den Andel, der er indbetalt, tilfalder Aktieselskabets Reservefond.

Kjøbenhavn, 13. April 1875.

*A. Knudsen. Chr. Bense. A. C. Geisler. A. C. Nørbye.
E. Schmiegelow. H. H. Adrian.*

Dette Forslag tillige med Betingelserne for Aktietegningen fandt en velvillig Modtagelse paa Generalforsamlingen, som enstemmig og uforandret, med de i Forsamlingen repræsenterede 189 Stemmer, vedtog samme.

I Henhold hertil, udsendtes Indbydelserne til samtlige Malere, som havde vundet Borgerskab her i Staden og som man var bekendt med, at de dreve Forretning i Faget. Efter Udløbet af den angivne Tidsfrist, vare samtlige udbudte Aktier tegnede og for de til ældre Aktionærer forbeholdte Aktier, til Beløb 8000 Kr., endog betydelig overtegnede, hvorfor en forholdsmæssig Reduktion foretoges.

Denne paa en Gang største og endelig sidste Forøgelse af Aktiekapitalen i Selskabets Tilværelse, bidrog i høj Grad til at fremme Formaalet med Forbedringer og Udvidelser i den daglige Drift,

hvor den bestandig forøgede Omsætning krævede flere Pengemidler. Helt bortset herfra, øvede Tilstedeværelsen af en større Driftskapital sin store Indflydelse paa alle Handelsforbindelser. Ved hensigtsmæssige Dispositioner og formaalstjenlige Foranstaltninger lykkedes det i kort Tid, efter kun faa Aars Forløb, at tilvejebringe et for Selskabets Regnskabs- og Formueforhold værdifuldt Resultat.

Af det indbetalte Beløb for de nye Aktier tillagdes der Bygningsfonden, overensstemmende med Indbydelsen, 10,400 Kroner, hvorefter dette Fonds Beholdning blev 30,611 Kr. 50 Øre. Den Andel, som tilkom Reservefondet, 1600 Kr., godskreves dette, som med den opsparede Beholdning i Løbet af Aaret kom til at udrede Udgifter, som snart efterhaanden viste sig at være paatrængende nødvendige.

Oliekogeriet, som ikke var anlagt med en udvidet Drift for Øje og hurtigt gav Bevis for ikke at fyldestgøre de Krav, der nu stilledes derved, at Etablissementet, foruden til sit eget Brug, samtidig paatog sig Kogninger i større Omfang for andre Firmaer, maatte underkastes en Forandring ved Opførelse af en Tilbygning, hvortil kom nye Jernbeholdere, Kjedel m. m., som efter foretagen Beregning vilde komme til at koste 2300 Kr.

Den Sum, Oliekogeriets Interessentskab med sine 9 Andele havde indestaaende i Forretningen, indfriedes af Etablissementet med det fulde Beløb, 3600 Kr., og den Brødrene Holmer overdragne Entreprise ved Kogeriet ophævedes.

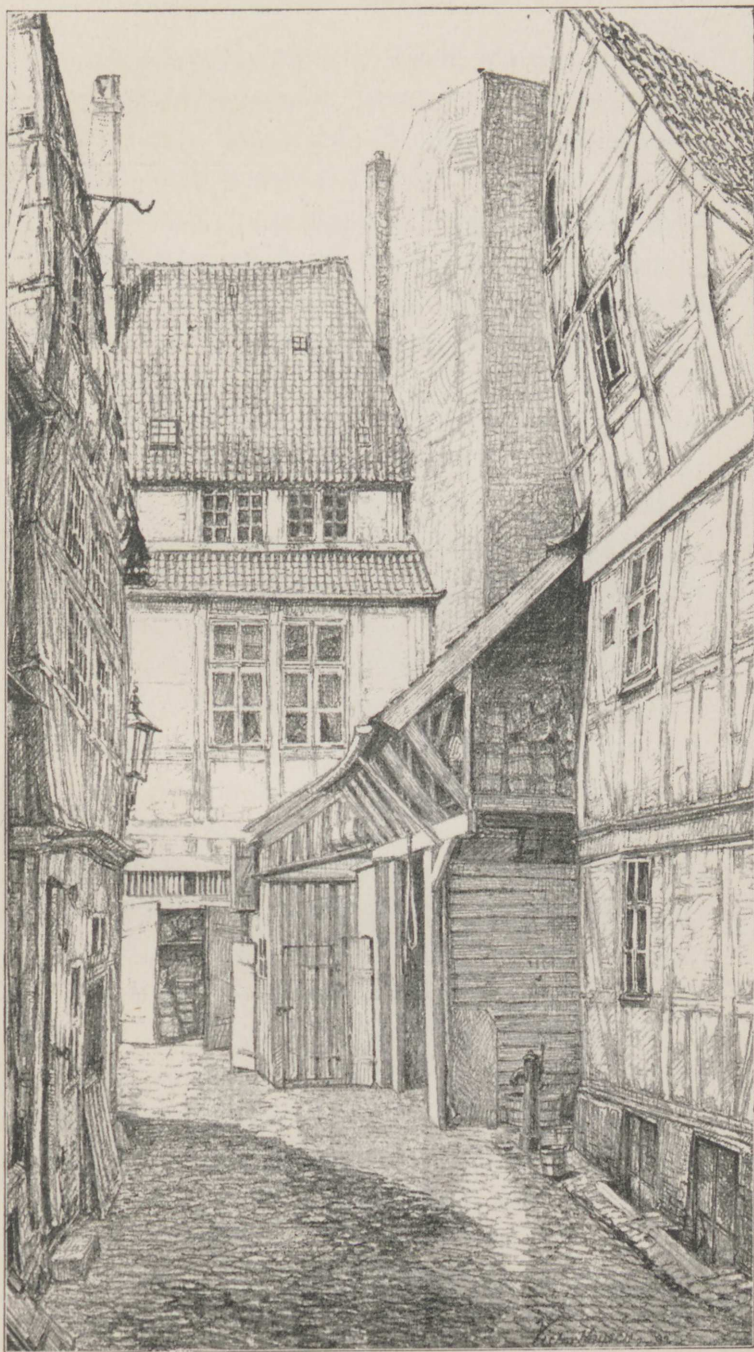
Etablissementet var saaledes nu Eneejer og fri og uafhængig af Andre i Benyttelsen af sit Kogeri. En dertil skikket og i Kogningen tillært Mand ansattes som Formand til at passe og besørge Virksomheden med den fornødne Medhjælp, som dertil udkrævedes.

En længe forudset Bekostning med Fabriken Maskine og Dampkjedel, Møllestativ og øvrigt Materiel lod sig ikke ret længe opsætte.

Efter mange Aars Brug og Slid, blev det nødvendigt at anskaffe Alt af ny og bedste Konstruktion, og for at være sikret tilstrækkelig Maskinkraft, bestiltes en Lavtryks-Maskine paa 6 Hestes Kraft. Da man vanskeligt kunde standse Driften i Sommermaanederne, blev Alt forberedt til strax efter Nytaars-Opgjørelsen at opstille og anbringe Maskine og Kjedel med det nye Mølleværk samt Fabriks lokalets samtidige Istandsættelse, hvilket fremmedes med al Kraft og afleveredes færdig til Brug i Begyndelsen af Marts 1876 og medførte en Bekostning af mellem 7 à 8000 Kroner.

Da Lejemaalet for samtlige Lokaler i Ejendommen snart var udløben, var der alt for længere Tid siden indledet Underhandling med Ejerindens Lavværg og Sagfører om Fornyelse af Kontrakten paa de hidtidige Vilkaar, baade med Hensyn til Lejesummen som ogsaa om Uopsigeligheden i 5 Aar.

Vel opnaaedes Lejemaalets Fornyelse denne Gang uden Forhøjelse i Lejen, men Ejerinden vilde ikke strække sig videre end til Fastsættelsen af et Aars Opsigelsesfrist.

Gaard-Interieur med Lagerbygningerne.

Foruden de tidligere lejede Vareskure i Bagbygningen samt andre Oplagsrum paa forskellige Steder i Gaarden, lejede Etablissementet endnu et til Hestestald benyttet Lokale i venstre Sidebygning, der som Underrum med Stenbrolægning afgav fortrinlig Lagerplads til tunge Varer som Blyhvidt og Mønnie og ved en særskilt Afdeling benyttedes til Rum for et betydeligt Oplag af vandrevet Kridt og Pibeler.

Som det synes, paa Foranledning af indtrufne større Tab ved uvederhæftige Debitores Gjældsforhold og derpaa følgende Afskrivninger, vedtog Repræsentantskabet nogle Lønnings-Bestemmelser, sigtende til en virksommere Agtpaagivenhed i de omhandlede Forhold.

Den administrerende Direktørs Gage forhøjedes til 2400 Kr. aarlig og den ham tidligere tillagte Andel af Nettoudbyttet, 10 pCt., nedsattes til 5 pCt. Derefter bestemtes det, at naar den Andel, som forlods ifølge Statutterne skulde tillægges Reservefondet af det aarlige Udbytte, ikke skulde vise sig tilstrækkelig til at dække de Tab, Selskabet maatte komme til at lide i samme Aar ved usikre Fordringer, da skulde de Direktørerne tillagte 5 pCt. hver og Formandens 2 pCt. — altsaa tilsammen 12 pCt. — anvendes til at dække Resten af, hvad der af de Reservefondet tilkommende 10 pCt. maatte mangle til skadesløs Fyldestgjørelse, hvilken Erstatning dog blev at beregne forholdsvis efter de Beløb, som de skulde oppebære.

Denne Foranstaltning for at kunne bidrage til at forebygge eller dække eventuelle Tab, har ikke

berøvet de Paagjældende nogen Indtægt, da der paa de efterfølgende Aars Regnskabs-Afslutninger ikke anføres Tab, som vare større end det Reservefondet aarlig tillagte Beløb.

Denne Ordning medførte, at den kontrollerende Direktør, C. A. Schmidt, ikke ønskede at bevare sin Stilling længere, men androg om at maatte fratræde ved Aarets Udgang, hvilket indrømmedes ham af Repræsentantskabet, som derefter valgte Chr. Bense til at indtage Stillingen paa de angivne Vilkaar.

For nogle andre Lønninger fastsattes der aarlig for Bogholderen 800 Kr., første og anden Assistent henholdsvis 1600 og 1000 Kr., ligesom de øvrige Funktionærers Løn forhøjedes og reguleredes efter deres Stillinger og Evner tillige med Arbejderne i Fabriken og Oliekogeriet.

Repræsentantskabets Omsorg for at lade Bygningsfondet vedvarende tilflyde yderligere Tilskud, for at dette kunde opnaa en passende Størrelse, dersom man pludselig eller uventet kom til at staa overfor en afgjørende Beslutning, foranledigede dette til at fremsætte Forslag herom paa Generalforsamlingen i Februar 1877 i følgende Affattelse:

»Generalforsamlingen beslutter, at det i Statutternes 1. Kap. § 12 og 13 omtalte Bygningsfond forøges aarligt, indtil det har naaet en Størrelse af 60,000 Kroner, som sker dels ved at tillægge det Halvdelen af det Restbeløb, der mulig bliver tilovers af det aarlige Udbytte, efter at Aktionærerne ere tillagte 10 Kroner pr. Aktie. Naar Fondet har naaet ovenanførte Størrelse, tilfalder Renterne Aktionærerne, saaledes som Statutternes 1. Kap. § 13 bestemmer«.

Forslaget vedtoges enstemmig af Forsamlingen, som billigede de af Formanden anførte Grunde for dets Fremkomst. Bygningsfondets Konto opgjordes derefter af Repræsentantskabet og udgjorde i Obligationer og Kontanter den Sum 46,800 Kr., som efter Værdipapirernes Kurs androg 44,438 Kr. 37 Øre.

At Repræsentantskabet mere og mere følte Usikkerheden i, at kunne blive boende i den gamle Ejendom, fremgaar af et i Forbindelse hermed staaende Forslag til Forandring i Statutternes 1. Kap. § 16, som allerede Aaret efter, i Marts 1878, fremsattes paa Generalforsamlingen saalydende:

»Kjøbet af en Ejendom, enten ved Auktion eller underhaanden, er Repræsentantskabet bemyndiget til at afslutte og ordne paa Selskabets Vegne, uden Generalforsamlingens Samtykke«.

Forslagets Tanke var Forsamlingen fuldt fortløbig med og havde Forstaaelsen af, at Forholdene snart kunde medføre Brugen af den attraaede Bemyndigelse, som gaves enstemmig og vidner om en fast og sikker Tillid til Repræsentantskabets Interesse og Pligtfølelse for Selskabets Anliggender.

Til det paafølgende Aars Generalforsamling stilledes atter et Forslag om yderligere at forøge Bygningsfondet ud over det tidligere vedtagne, i følgende Afsnit:

»Naar det aarlige Udbytte kan fastsættes til 15 Kroner pr. Aktie, da bemyndiges Bestyrelsen til, uden Generalforsamlingens Samtykke, at tilskrive Reservefondet eller mulig ogsaa Bygningsfondet det fulde Restbeløb af Aarets Udbytte«. — »Bygningsfondet, der med Tillæg for Aaret

1878 og med sin Rente i Aaret 1879 vil naa den i Statutterne bestemte Størrelse, foreslaaes efter den Tid, uafhængig af det aarlige Udbytte, da at forøge sig selv med sine aarlige Renter, indtil der er opnaaet Kjøb af en Ejendom i Overensstemmelse med Statutternes 1. Kap. § 14.

Ogsaa dette Forslag modtoges med Velvillie og vedtoges enstemmig.

Den længe ventede og forudsete Situation i Spørgsmaalet om, hvorlænge Farvemøllens Forretnings og Fabrikslokaler kunde beholdes i Grønne-gade, fik pludselig afgjørende Betydning ved Ejerindens, Enkefru Qvists Død i Begyndelsen af Mai. Repræsentantskabet bemyndigede i den Anledning Formanden og de tvende Direktører til at indlede Underhandling med hendes Arvtagere om, hvorvidt de kunde være tilbøjelige til underhaanden at afhænde Ejendommen til Aktieselskabet og forespørge om Prisen og Konditionerne, eller hvis den skulde bortsælges ved offentlig Auktion, da saavidt muligt bidrage til at fremme denne, for at Selskabet kunde optræde som eventuel Kjøber til Ejendommen. Tillige vedtoges at have Opmærksomheden henvendt paa andre Ejendomme som maatte tilbyde sig og vise sig egnet til Etablisementets Brug.

Henvendelse om Kjøbet af Ejendommen besvaredes af Executoren i Boet med, at der skulde holdes Auktion over denne. Repræsentantskabet gav derefter Formanden og Direktørerne fornyet Bemyndigelse til, paa de forestaaende Auktioner at give Bud paa Ejendommen for indtil 100,000 Kr. med uindskrænket Fuldmagt til, efter bedste Skjøn, at handle paa Selskabets Vegne, samt at ordne alt

denne Sag vedrørende, som skulde være bindende for Selskabet i enhver Henseende. Det bestemtes ogsaa at lade byde ved en Mellemmand, for ikke at foranledige nogen Pris-Opkrøning ved, at Ønsket om Ejendommens Erhvervelse skulde blive alt for kjendelig for andre.

Auktionerne, som gjentoges 4 Gange, afsluttedes d. 29. August, paa hvilken Dag Aktieselskabet ved Hammerslag fik sig Ejendommen tilstaaet for en Sum af 66,300 Kroner.

Af Kjøbesummen udbetaltes kontant 36,300 Kr. foruden paaløbne Omkostninger og for Restbeløbet 30,000 Kr., udstedtes en Obligation mod første Prioritets Panteret og 5 pCt. aarlig Rente.

Den gamle Ejendom som var brøstfældig og mangelfuldt vedligeholdt, fandtes ved grundigt Effersyn at trænge til en gennemgaaende Reparation og Forandring baade ind og udvendig.

Ved Overvejelsen af forskellige Planer som bleve udarbejdede, dels til en fuldstændig Ombygning af Forhuset mod Gaden med en Sidebygning i Gaarden tilvenstre, for derved at tilvejebringe større, tidssvarende Lokaler til Udsalg og Kontor og dels en Ombygning af Forhusets Stue og Kjælder alene til saa store og hensigtsmæssige Butiks og Kontorlokaler som Forholdene maatte tilstede, bestemte man sig for dette sidste. En hel ny Bygning efter en fremlagt Plan lod sig ikke udføre eller forene med Selskabets økonomiske Tarv, da den ikke tilnærmelsesvis gav Sikkerhed for, at kunne forrente de derpaa anvendte Bekostninger. Det besluttedes derfor at vælge oven-

nævnte Plan, nemlig Forandringen af Stuen og Kjælderen ved Borttagelse af Skillerummene, Anbringelsen af større Butiksvinduer i Stuens hele Højde, nye Gulve og Lofter samt fuldstændig ny Montering af Butiks og Kontorinventariet. Der toges straks fat paa Arbejdet, som fremmedes med al Kraft imedens Forretningen overflyttedes til Sidestuen i Gaarden tilhøjre.

Efter fuldendt Ombygning af samtlige Lokaler toges disse atter i Brug om Efteraaret og afgave nu ret tilfredsstillende rummelige Expeditions og Kontorlokaler efter det Behov, som for Tiden krævedes. I det hele fik Ejendommen en højst fornøden Afpudsning og Maling mod Gaden og Gaarden og fremtraadte saaledes med et respektabelt og bedre Udseende end forhen, men dette var kun Skallen som glinsende og pyntet gjemte Kjærnen, som var mør og udgnavet af Tidens Tand. Der var imidlertid ikke Raad til mere denne Gang og ved senere Fornyelse med Afvaskning og Maling skjultes Manglerne ved det daarlige Indre omhyggeligt for Øje og Tanke.

Imidlertid var man glad ved at være Herre i sit eget Hus og kunde ogsaa udvide Lager og Pakrummene efter Ønske og med frie Hænder og tilstrækkelige Pengemidler udfolde en omsigtsfuld til Tiden svarende Forretnings-Virksomhed.

Ved Opgjørelsen af Ejendommens Regnskab fremgik, at denne med Ombygningen og alle øvrige Omkostninger ved Købet stod Aktieselskabet i 82,574 Kroner 80 Øre for hvilket Beløb den er bleven bogført. Prioritetsgjælden 30,000 Kroner,

Façaden før Ombygningen.

til 5 pCt. Rente fandtes dog for dyr og indfriedes, hvorefter et nyt amortisabelt Laan paa 20,000 Kroner optoges i Østifternes Kreditforening mod 1ste Prioritets Panteret og den paa Ejendommen hvilende Bankhæftelse stor 1752 Kroner ligeledes indfriedes.

Aktieselskabets økonomiske Stilling blev i Aarenes Løb betydelig forbedrede, baade ved de opsparede Fonds, som satte det istand til at erhverve Ejendommene i Grønnegade og paa Vesterfælledvej, hvilken sidste var gjældfri og med Inventarium var brandforsikret for 9510 Kroner og ved fremdeles aarligt til Reservefondet tilskrevne Beløb, som bidrog til at hæve Forretningens Anseelse og Omdømme i Publikums Bevidsthed. En vel begrundet Vurdering af de forbedrede Formuesforhold forklarer de efterhaanden fremkomne Prisstigninger paa Selskabets Aktier, der som et stærkt eftertragtet værdifuldt Papir paa Auktioner og underhaanden betaltes med et betydeligt højere Beløb end deres Paalydende og i adskillige Tilfælde endog med det dobbelte. Forskjællen mellem Aktiekapitalen og de Værdier Selskabet virkelig ejede, var bleven saa stor, at Repræsentantskabet samtidig med at Lovene af 17. November 1874 underkastedes en Revision fremlagde Forslag om denne betydelige Værdiforøgelses Overføring til de rette Ejere, Aktionærerne, ved at tilskrive Aktierne Beløbet, saaledes at de 1200 udstedte Aktier lydende paa 50 Kroner pr. Stk. ombyttedes med nye á 150 Kr. pr. Stk., hvorefter Aktiekapitalen ialt androg 180,000 Kroner.

Denne Kapital var fuldt ud tilstede ved de paa Ejendommen indbetalte Beløb, Maskiner og Inventarium samt et betydeligt Varelager og de i Forretningen krediterede Beløb foruden Kassebeholdningen. Desuden havdes ogsaa Reservefondet, som af det aarlige Udbytte vedvarende forøgedes med 10 pCt.

At Generalforsamlingen villig gik ind paa dette Forslag er let forstaaeligt, da der hermed beredtes en Overraskelse af særlig glædelig Art, ved paa én Gang at faa en Værdiforøgelse af det tredobbelte i Hænde.

Denne i Aktieselskabernes Historie vistnok enestaaende Begivenhed havde dog sin naturlige Aarsag i de sunde og vel overvejede betydelige Henlæggelser til Reserve- og Bygningsfondet, som med opsparede Renter under almindelige Forhold vilde have været udbetalte Aktionærerne i et forøget Udbytte.

I de den 25. November 1881, vedtagne nye Love bestemtes, at Repræsentantskabet skulde bestaa af 7 Medlemmer som imellem sig valgte en Formand og en Næstformand og at der fremtidig kun ansattes én Direktør, der som Selskabets Forretningsfører havde at lede og forestaa Fabriksdriften og Udsalgene. Gjældsbreve og øvrige retslig bindende Forpligtelser skulde, for at være gyldige, underskrives af Formanden og Direktøren eller i én af disses Forfald af Næstformanden.

Overensstemmende med de ny vedtagne Love gjenvalgtes paa et kort efter afholdt Repræsentantmøde A. A. Knudsen til Formand og valgtes C. F.

Stegemann til Næstformand. Som administrerende Direktør ansattes H. C. Møller atter paa de tidligere Vilkaar, medens den af Chr. Bense som kontrollerende Meddirektør udøvede Virksomhed bortfaldt. Efter en fremlagt og af Repræsentantskabet approberet Tegning, bleve de nye Aktiebreve udførte og underskrevne af Formændene samt noterede af Direktøren, hvorefter disse ombyttedes med de ældre, som derefter annulleredes.

Paa Grund af sin fremrykkede høje Alder og tiltagende Svagelighed frasagde Hr. Geisler sig sin Stilling ved Bogholderiet fra 1. Juli 1882. Repræsentantskabet bevidnede ham i den Anledning paa Selskabets Vegne en hjertelig og varm Tak for hans 35-aarige trofaste Virksomhed og udvirkede Generalforsamlingens Samtykke til at yde ham og hans Hustru en aarlig Pension paa 600 Kroner, saalænge nogen af dem levede.

Oliekogeriets stadig udvidede Benyttelse gjorde det nødvendigt i Vinteren 1884 og 85 at anbringe nye og større Beholdere, Kjedel og Pumpeværk for at det tiltagende Arbejde paa forsvarlig og fyldestgørende Maade kunde fortsættes.

Af Hensyn til Direktør Møllers lange og trofaste Tjeneste vedtoges det fra Begyndelsen af 1885, at forhøje de til hans Gage tillagte 5 pCt., af det aarlige Udbytte til 10 pCt., som forlods blev at udrede af Netto-Overskuddet.

Paa Repræsentantskabets Forslag vedtog Generalforsamlingen enstemmig, i Marts 1886, at naar Reservefondet havde naaet en Størrelse af 60,000 Kroner, forøgedes denne Kapital kun med den aar-

lige Rente saaledes, at de 10 pCt., der forlods af Aarets Udbytte hidtil havde været dette tillagt, bortfaldt og henlagdes til Drifts og Garantifondet tilligemed de i Lovenes 1ste Kap. § 11 nævnte to Trediedele af Rest Overskuddet, som maatte blive tilbage efter at Aktieudbyttet og de Gagerne til lagte pCt. vare udredede.

Til Drifts og Garantifondets Anvendelse bestemtes heraf at supplere Aktieudbyttet, dersom der i enkelte ugunstige Aar ikke skulde kunne opnaas et passende Udbytte, svarende til de sædvanlige udbetalte Beløb, samt til Brug i den daglige Drift med alle øvrige uberegnelige og forefaldende Udgifter. Naar dette Fond havde opnaaet en Størrelse af 40,000 Kroner, havde Repræsentantskabet at fremsætte Forslag paa Generalforsamlingen om den fremtidige Ordning af Overskudet.

Som Følge af Formandens pludselige Sygdomsforfald overtog Næstformanden C. F. Stegemann hans Forretninger fra Juli til November 1886, og senere ved fornyet Sygdomsanfald fra August 1889 til 4. November s. A., paa hvilken Dag Knudsen afgik ved Døden.

Den Virksomhed Knudsen i Egenskab af Selskabets Formand navnlig i de første Aar, i en endnu kraftig Alder har udfoldet, har haft en stor og heldbringende Indflydelse paa Aktieselskabets hele Administration og Forretningsgang. Ved en resolut og bestemt Optræden i Forbindelse med en fast og energisk Karakter var han i Besiddelse af fremragende Evner til at benytte Konjunkturerne paa fordelagtig Maade. Med Flid og Dygtighed

omformede han Selskabets Forvaltnings- og Forretningsdrift for ved sparsommelige velovervejede Foranstaltninger at skabe den Velstand, som bragte Etablissementet en for lange Tider sikkert Existens som kunde staa paa Højde med andre ved større Midler dannede lignende Forretninger. Med den ham vante rastløse Iver og sit organisatoriske Talent lykkedes det ham ogsaa at se Frugten af sine Bestræbelser i Fremgangen for Aktieselskabet, som herfor kan yde hans Minde sin velfortjente Tak og Anerkjendelse.

I afdøde Knudsens Sted valgte Repræsentantskabet C. F. Stegemann til Formand og dernæst Victor Hansen til Næstformand.

I Henhold til Bestemmelserne i den nye Firma-lov, nødvendiggjordes der nogle Forandringer i Aktieselskabets Love som vedtoges paa en ekstraordinær Generalforsamling den 11. Septbr. 1889, i følgende Ændring:

1ste Kapitel.

§ 1. »Aktieselskabet de forenede Malermesteres Farvemølle«.

Selskabets Øjemed er at drive Fabriksvirksomhed og Udsalg af Malerfarver, Fernisser og Maler-Rekvisitter.

Kun Medlemmer af Malerlauget kunne være Aktionærer.

3die Kapitel.

§§ 1, 3 og 4 udgaa og istedetfor bestemmes:

§ 1. Aktieselskabets indre Anliggender varetages af et Repræsentantskab, bestaaende af 7 Medlemmer, der vælges af Aktionærerne paa den ordinære Generalforsamling i Marts Maaned hvert Aar for Tidsrummet fra 1ste April til 31te Marts næstkommende. Valget

gjælder for 2 Aar og afgaar der henholdsvis 4 og 3 Repræsentanter hvert Aar. For 1 Aar ad Gangen vælges 3 Suppleanter.

- § 3. Repræsentantskabet vælger af sin Midte en Formand og en Næstformand, ligeledes for Tidsrummet 1ste April til 31te Marts.

Endvidere ansætter Repræsentantskabet en administrerende Direktør, som ikke behøver at være Aktionær.

- § 4. Disse 3de Mænd udgjøre Selskabets Bestyrelse og ere hver for sig berettigede til at underskrive Firmaet. Naar Nogen af dem har Forfald, konstituerer Repræsentantskabet en anden i Vedkommendes Sted.

Bestyrelsen er bemyndiget til at give en af Funktionærerne en indskrænket særlig Fuldmagt.

Ikke længe efter Knudsens Død berøvedes Aktieselskabet en af sine første trofaste Støtter og og virksomme Medarbejdere, idet Direktør Møller efter kun faa Dages Sygeleje afgik ved Døden den 30. December s. A. Hans ualmindelige Arbejdsdygtighed, humane og besindige Optræden bevarede ham alle Forretningsvenners og Kollegaers udelte Agtelse. I Erkjendelse af de ham paa hvilende Pligter og det med Stillingen forbundne Ansvar, forstod han at varetage sin Gjerning til alles Tilfredshed. I de mange Aar fra 1855 — til kun 9 Dage før sin Død — har han ved sin redelige Vandel og hæderlige Virksomhed, efterladt et Savn, som hans imødekommende elskværdige Karakter ikke mindst har bidraget til.

I Lighed med den Anerkjendelse som ydedes Geisler ved sin Fratrædelse bevilligede Generalforsamlingen en Pension paa 600 Kroner aarlig til Enkefru Møller saalænge hun levede.

Til den ved Møllers Død ledige Stilling som Direktør, constituerede Repræsentantskabet foreløbig Hr. J. Chr. Nørbye, som i en længere Aarrække havde været ansat i Forretningen og indtaget Stillingen som Direktørens nærmeste Raadgiver og Medarbejder, med hvem han ogsaa i de seneste Aar havde delt Arbejdets øverste Ledelse.

Af Hensyn hertil og ifølge det Kjendskab han havde erhvervet sig til Forretningen og dennes Forbindelser, ligesom han ogsaa fandtes i Besiddelse af de Egenskaber, man maatte kræve til en virksom og forsvarlig Forvaltning af Etablissementets Virksomhed, vedtog Repræsentantskabet at besætte Pladsen med Hr. Nørbye, saaledes at Ansættelsen regnedes fra 1. Januar 1890.

En skriftlig Kontrakt indeholdende de Pligter, som medførte Stillingen samt Gage og Kautionsbestemmelser m. m. udfærdigedes og underskrevs af Repræsentantskabet og den nye Direktør.

I Efteraaret 1890 underkastedes Oliekogeriet en yderligere Udvidelse ved en Forlængelse af Bygningens venstre Fløj med et brandfrit Lokale til Laksmeltning og andre Tilvirkninger, et Foretagende, som længe havde været ønsket for at blive fritaget for at være afhængig af at lade dette udføre af andre og derved tilvejebringe betryggende Garanti for Varernes Kvalitet. Bekostningen med Ombygningen beløb sig til 2505 Kr. 34 Øre.

Paa flere Omraader tiltrængtes Reformer af forskjellig Art, som efterhaanden gennemførtes. Iblandt disse Anskaffelsen af Telefonforbindelse

mellem Forretningen i Grønnegade og Oliekogeriet med Centralstationens samtlige Linier samt Anskaffelsen af Heste og Vogne til Besørgelse af den store Transport, som paa Grund af de store Afstande og Godsbefordringen til og fra Jernbanen og Dampskibene blev for kostbart med de tidligere benyttede lejede Befordringer.

En Foranstaltning, hvis Gjennemførelse fandtes særlig nødvendig, var Anvendelsen af kvindelig Medhjælp ved Inkassationen. Derved lettedes Expedienterne under travle Forhold i Arbejdet og man undgik Fejltagelser eller unyttig Spild af Tid, men ogsaa forsætlige Uregelmæssigheder, som Erfaringen havde lært vanskelig lod sig forhindre og let kunde kaste Skygge paa skyldfri, hæderlige Funktionærer.

Til Betryggelse for Fabrikkens Arbejdere, holder Selskabet dem forsikret saaledes, at der i Ulykkestilfælde udbetales ved Dødsfald og Invaliditet 2000 Kroner og for mindre Beskadigelser 2 Kroner daglig, til de blive arbejdsdygtige.

Til Omsætningens Forøgelse paabegyndtes Indarbejdelsen af Provindsforretningen ved Udsendelse af Rejsende, først paa Fyen og senere i Jylland, Sjælland og Øerne og derefter paa Bornholm, stadig udvidende Terrainet og for hvert Aar med bedre Resultater. Regelmæssig, med bestemte Mellemrum, fortsættes Rejserne, som love en stedse større og fastere Kundekreds.

Paa de af Centralforeningerne af Malermestere i Jylland og Østifterne foranstaltede Udstillinger, som have været afholdte i Forbindelse med deres

aarlige Møder, har Farvemøllen været repræsenteret med et Udvalg af sine Varer i alle Brancher, som har fundet Deltagernes Anerkjendelse og Paaskjønelse. Udstillingerne, hvori Farvemøllen har deltaget, har været afholdte i Roskilde, Odense og Horsens.

I Løbet af de senere Aar var Repræsentantskabet blevet noget betænkelig ved den gamle Ejendoms brøstfældige Tilstand. Hidtil havde man kunnet nøjes med at bevare det ydre Udseende nogenlunde ved Rensning og Maling og ligesaa i Lejlighederne. Forholdene havde imidlertid forandret sig paa Grund af tiltagende større Bebyggelse, hvorved der bødes Lejerne bedre komfortable Boliger med Bekvemmeligheder, som de gamle Ejendomme fuldstændig manglede. Dertil kom, at hele det gamle Hus var blevet mere faldefærdig og uhyggelig og selv Forretningens egne Pakhuslofter kunde ikke længere bære nogen Vægt af Betydning. Hertil kom endnu en Plage ved, at der fra de ligesaa gamle forsømte Naboejendomme kom Tilstømning af Rotter i store Mængder, som i forbausende Grad underminerede de i Forvejen daarlige Boliger og gamle Skure. For at tilfredsstille Beboerne maatte der brydes Gulve op og omlægges, anvendes Betonfyld og Jernplader for at ødelægge Rotteyngelen. Dette hjalp kun en kort Tid, saa havde man den samme Plage igjen. En Kammerjæger fik undertiden lidt Udbytte af Jagten ved at dræbe Vildtet, men Tilvæksten blev dog lige stor. De bedre Lejere flyttede og dem, der kom i Stedet, vare saadanne, som andre Ejere

helst ønskede sig fritagne for, og som heller ikke længe holdt det ud her.

Der var derfor al Grund til at overveje, om Nedrivningen af Ejendommen og Opførelsen af en ny, solidere og mere tidssvarende Bygning kunde ske uden Tab for Selskabet. Disse Overvejelser og foreløbige Beregninger førte til, at man fandt en Mulighed for at kunne opnaa et gunstigt Resultat ved i videste Omfang at benytte Grundarealet, saavidt Byggeloven tillod det.

Det overdroges Arkitekt Blichfeldt at udarbejde Planer og Overslag med specielt Hensyntagen til den for Forretningen nødvendige Plads og passende Rum og med saadanne Forhold for Øje, at en fremtidig Udvidelse ikke udelukkedes. Det forlangtes tillige, at den nye Bygning Lejligheder skulde indrettes saaledes, at dens Indtægter kunde forrente denne og den for den gamle Ejendom bogførte Sum.

Baade Tegninger og Overslag modtoges i de første Dage af Marts 1892, saaledes at de kunde behandles paa den nogle Dage senere afholdte Generalforsamling, som i de foregaaende Aar var gjort bekendt med Ejendommens Skrøbelighed.

En udførlig Forhandling om Forslaget og Overslaget over Udgifterne fandt derefter Sted og fik det Udfald, at Repræsentantskabet bemyndigedes til at lade Ombygningen foretage mod at Overslagssummen reduceredes noget.

I Løbet af Sommeren tilbød sig en Grosserer og Fabrikant som Lejer af en større Del af Lokalerne i den nye Bygning, naar disse kunde blive

indrettede til det specielle Brug, hvortil han agtede at benytte dem. Underhandlingerne førte til Afslutning af et Lejemaal paa 10 Aars Uopsigelighed af omtrent $\frac{1}{4}$ Del af Lejlighederne i den projekterede Bygning.

De Forandringer i Tegningerne, som herved nødvendigvis maatte foretages tillige med de af Bestyrelsen selv ønskede Ændringer, ordnedes paa tilfredsstillende Maade og approberedes af Bygningskommissionen. Samtidig modtoges Tilbud af de Konkurerende om Udførelsen af Arbejdet i Entreprise, exclusive Malerarbejdet og Jernstøberen for Komfurer og Ovnes Levering samt Lys- og Varme-anlægget, da Bestyrelsen selv ønskede Bestemmelseret om disse Arbejder.

Imidlertid lejede Bestyrelsen nogle midlertidige Lokaler, som fandtes tjenlige til Udsalg og Lager i store Kongensgade 40 samt til Mølledriften og større Pakrum i samme Gade Nr. 75, hvor den fornødne Dampkraft ligeledes var at erholde.

I Januar 1893 flyttedes Mølleværket med alt Tilbehør til sidstnævnte Sted, hvor det opstilledes og sattes i Forbindelse med det i Ejendommen værende Maskineri.

Alt hvad Lokalet kunde rumme af tunge og og større Varer henflyttedes derpaa i Løbet af Maaneden, hvorefter Driften fortsattes paa dette Sted til den begyndende Foraars-Forsyning.

Samtidig ordnedes Butikslokalet og Varelageret henflyttedes efter Lukketiden om Aftenen til ud paa Natten den 28de og Søndag den 29de, saaledes

at Udsalget aabnedes paa det nye Sted Mandag den 31te Januar.

Endnu stod tilbage at tømme Huset i Grønnegade for de tilbageværende Varer og Materialier samt Inventariegenstande, som derefter henkjørtes dels til de nye Lokaler og dels til Ejendommen paa Vesterfælledvej.

Henimod Slutningen af Februar var alt istand og med Undtagelse af nogle enkelte Lejere, som endnu havde nogen Tidsfrist til Udflytningen, stod Ejendommen tildels til Raadighed for Entreprenørerne, D'Hrr. Schougaard & Rasmussen, hvem Arbejdet som de Lavestbydende var overdraget.

Herefter paabegyndtes Nedbrydningen og Grundens Udgravning, som frembød adskillige Vanskeligheder, idet Naboejendommene, ialt 15 forskellige, saa godt som alle vare byggede paa den bare Jord uden, eller med kun i ringe Dybde gaaende Fundamenter. Bygningerne vare saa forældede og forfaldne, at der af disses Ejere maatte foretages betydelige Afstivninger, Undermuring og Fornyelse af Bygningernes Bagmure paa den efterhaanden udgravede Grund. En uundgaaelig Forsinkelse forarsagedes herved i den for Entreprenørerne knapt beregnede Tid, som dog opvejedes ved en betydelig forøget Arbejdsstyrke, saasnart man var Herre over alle Vanskeligheder.

Den 12te August hejsedes Krandsen paa Bygningen i Overværelse af hele Repræsentantskabet, Arkitekten, Haandværksmestrene, Svende og Arbejdere.

Med stor Kraft arbejdedes der videre paa Byg-

ningernes Fuldførelse og navnlig den Del, som skulde tages i Brug om Efteraaret. Dette lykkedes saaledes, at de til den omtalte Lejer udlejede Lokaler afleveredes ham kontraktmæssig den 9de Oktober.

Aktieselskabets egen Forretning indstilleredes efterhaanden. Først i Møllen, hvor en 12 Hestes Gasmaskine anbragtes til at drive de nye i Tyskland bestilte Valsemøller af nyeste fortrinlige Konstruktion. Maskinen skulde tillige levere Kraften til det elektriske Lysanlæg i Fabriken, Lagerrummene, Butiks- og Kontorlokalerne m. m.

Møllens Virksomhed begyndte i de nye Lokaler i Slutningen af Maaneden og Tilbageflytningen af Varebeholdningerne til Lagerkjældrene og Pakhuset fortsattes derefter daglig til Midten af November Maaned.

Den 11te November aabnedes Forretningen i de nye Butiker, som i Størrelse og Udstyr overgik de tidligere Lokaler. Bekvemt indrettede, lyse og rummelige, med ny Montering af Inventariet og alle hensigtsmæssige Forbedringer gjensaa Funktionærerne med Glæde og Tilfredshed deres nye Virkefelt i Grønnegade.

Til Opvarmningen anbragtes et af Firmaet Monies & Andersen konstrueret Lavtryks Dampvarmeapparat, som ved Rørsystem forsyner begge Etagere med den nødvendige Varme.

I sin Helhed naaedes Bygningernes Fuldførelse ikke før Aarets Slutning paa Grund af de mange Hindringer, Naboforholdene og den indskrænkede Plads under Byggeperioden afgav.

Det præsterede Arbejde afleveredes af Entreprenørerne i fuld Overensstemmelse med Konditionerne i solid og forsvarlig Stand, hvoraft særlig kan fremhæves den af Arkitekt Blichfeldt tegnede smukke Gade-Façades propert behandlede Udførelse.

Af de til Bygningernes Opførelse deltagende Haandværkere skal her nævnes følgende:

Hoved-Entreprenørerne *Schougaard & Rasmussen*, Murerarbejdet,
Oscar Kähler, Tømrer- og Snedkerarbejdet,
C. M. Petersen, Smedearbejdet,
L. Hanniball, Blikkenslager- og Skiferdækkerarbejdet,
W. F. Dahl & Søn (V. V. Bisted), Gas- og Vand-Indlæget,
J. N. Schrøder, Malerarbejdet,
C. Jensen, Glarmesterarbejdet,
Firmaet *J. G. A. Eickhoff*, Maskinarbejdet,
do. *Monies & Andersen*, Varmeledningen,
Mekanikus *L. Lund*, Elektrisk Lysanlæg,
foruden enkelte andre Under-Entreprenører og Medarbejdere.

Ejendommen er vurderet til Prioritetsefterretning i Henhold til Lov af 19. Marts 1869 med Maskiner til 242,400 Kroner, Bygningerne ere assurerede for en Sum af 149,800 Kroner og Maskiner og Inventarium for en Sum af 25,000 Kroner.

Med den for den gamle Ejendom bogførte Sum ere de ny opførte Bygninger med Maskiner, Møller og øvrigt Inventarium nu bogførte for ca. 243,000 Kroner.

I Ejendommen er optaget et Prioritetslaan stort

110,000 Kroner til 4 pCt. aarlig Rente af Kjøbenhavns Sparekasses Midler.

Lige saa glædeligt de forandrede Forhold med Ombygningen i Grønnegade har stillet sig, lige saa bedrøveligt og trist blev det efterhaanden med Oliekogeriet paa Vesterfælledvej. I flere Aar var der med kortere og længere Mellemrum ført Klage til Politiet af de Omboende over generende Røg og Lugt fra Kogeriet og for hver Gang modtog Bestyrelsen Paalæg om at fjærne de paapegede Ulæmper. Til Forebyggelse heraf blev Skorstenen forhøjet ved ny Paamuring, saameget som det antoges at den kunde bære og derpaa opsat et højt Jernrør, fastboldtet og forsynet med Barduner, hvorved Røgen kom til at passere en længere Vej opad i en Højde, svarende til de nærmeste 5 Etagers Huses Gavlspeids. Ventilationen søgtes forbedret ved større Træk i Kanalerne og de ved Laksmæltningen forekommende Dampe lededes direkte ved Rørledninger ind i Skorstenen.

Efter disse Forbedringer, som vare de eneste mulige, var der Fred i henved et Par Aar, indtil Naboen paa Grundens højre Side i 1892 og 93 opførte en ny 5 Etages Bygning lige op til Kogeriet, med Vinduer mod Gaardsiden, ikke langt fjærnet fra dette.

Da Huset blev beboet gjentoges Klagerne paany fra disse Beboere igjennem Ejeren, som opgav at de ikke kunde aabne Vinduerne for Røg og Lugt.

Alle Forsikringer om at der fra Bestyrelsens Side var gjort hvad man formaaede, frugtede ikke noget, da Sundhedspolitiet erklærede sig nødsaget

til at tage Hensyn til de ideligt gjentagne Klager. Der udsendtes i længere Tid Betjente til at observere Klagernes Berettigelse naar Kogeriet og Laksmeltningen var i Virksomhed.

Følgerne blev dette, at Sundhedspolitiet gav Bestyrelsen Tilhold om, inden 6 Uger fra den 11. Septbr. 1893, at indstille Virksomheden saafremt den derved foranledigede Røg og Lugt ikke bortskaffedes.

Herpaa svarede Bestyrelsen i en skriftlig Henvendelse til Inspektøren for Sundhedspolitiet, »at man havde indstillet den Del af Virksomheden som formentlig havde fremkaldt Klagerne (nemlig Laksmeltningen) og at man haabede paa Sundhedskommissionens Overbærenhed og Velvillie overfor Selskabet under de for Tiden vanskelige Forhold med Hensyn til Byggeforholdene i Grønnegade«.

Denne Henvendelse blev taget tilfølg saaledes, at der fremtidigt kun kogtes Fernis. Imidlertid kunde Laksmeltningen dog ikke opgives, da Lagringen kræver Tid, hvorfor dette Arbejde udførtes om Natten og senere hen paa Sommeren, i de tidlige Morgentimer medens der overalt herskede Ro og Hvile.

Disse Tilstande som ikke vedvarende kunde bibeholdes, fremstilledes udførligt paa Generalforsamlingen i Marts 1894 af Repræsentantskabet, som foreslog Selskabet at søge erhvervet en anden passende Grund hvor Tilladelsen til Opførelsen og Benyttelsen af et Kogeri kunde ventes bevilget. Den forlangte Bemyndigelse vedtoges enstemmig.

Det viste sig ikke vanskeligt at finde Grunde,

men derimod Hindringer i at opnaa Tilladelse til Benyttelsen i det attraaede Øjemed. De Undersøgelser og Henvendelser, der fra Bestyrelsens Side skete i flere Retninger, førte ikke til noget Resultat. Paa Amager kunde faas en passende Grund langt ude ved Stranden, men Vejanlægget som her skulde bekostes, var saa afskrækkende, at denne Beliggenhed maatte opgives. Paa Frederiksberg Kommunes yderste Grændser forefandtes fortrinlige Arealer, men den begjærede Tilladelse nægtedes overalt.

Tiden gled hen under forgjæves Forsøg, indtil det i September lykkedes at faa Tilladelse til, uden Indskrænkning, at opføre og benytte en Fabriksbygning til Oliekogerier og Lakfabrikation paa en ubebygget Parcel paa Utterslöv Mark imellem Bispebjergvejen og Frederikssundsvejen. Kun én Betingelse stillede Sundhedskommissionen, nemlig, at Arealet ikke maatte være under $\frac{1}{2}$ Td. Land stort, altsaa 7000 □ Alen, hvad Bestyrelsen er gaaet ind paa ved Købet.

Efter Arkitekt Blichfeldts Tegninger vil Bygningens Opførelse blive foretaget i Sommerens Løb, naar et vigtigt Spørgsmaal angaaende Vandafleningen har fundet sin Afgjørelse. I denne Bygning skal da den Gjærning optages, som efter 25 Aars Virksomhed, ved en tiltagende Befolknings Fremtrængen, maa forlades paa Vesterfælledvej.

Dette for lange Tider beregnede Byggeforetagende har ikke kunnet naa at blive udført for at kunne indrammes i den Tidsgrændse, som afslutter de tilbagelagte halvhundrede Aar, men hvad der er udrettet, staar som et Vidnesbyrd om en sam-

lende Kraft, som har været stærk nok til at gennemføre en paa en fast Tro bygget Beslutning og har baaret Sagen frem trods Laugstvangens hæmmende smaalige Stridigheder, som gav Anledningen til den vel gennemtænkte Plans heldige Udførelse.

Heldet har fulgt Gjerningen og lettet dens videre Fremgang ved de indhøstede Erfaringer og givet Beviset for, at den med den fremskredne Tidsaand tilvejebragte Udvikling ikke har ladet sig skrue tilbage for de forældede Laugsbaands Privilegier og Rettigheder. Den menneskelige Aands Tankekraft kan og bør ikke lænkebindes og hæmme den frie Udvikling, til Skade saavel for den enkelte som for det almene Vel, som kun kan fremmes ved Frihed og Fremskridt i Erhvervslivets Virksomhed.

Aktieselskabets Indehavere kunne med Stolthed se tilbage paa den tilbagelagte Tid og dens Resultater og naar paa Festdagen den 13. Juni Flaget vajer paa Taarnets Tinde i Grønnegade 33, ville de mindes Grundlæggerne og deres Efterfølgere som ved et arbejdsomt Liv i Selskabets Tjeneste har skabt en Tradition af Energi og Kraft, som skal bæres videre frem for, ved kommende Slægters Virksomhed, Evne og Duelighed, ad nye Veje at fremme Udviklingen for de næste halvtredsindstyve Aars ukjendte Tiders Krav og Trang.

Personalia.

REPRÆSENTANTSKABET:

<i>C. F. Stegemann</i> , Formand siden 1889, fungeret i 18 Aar			
<i>Victor Hansen</i> , Næstfm.	do.	»	11 »
<i>H. H. Adrian</i>		»	43 »
<i>H. W. Holm</i>		»	39 »
<i>B. W. Baruch</i>		»	40 »
<i>J. N. Schrøder</i>		»	18 »
<i>A. C. Kühl</i>		»	10 »

SUPPLEANTER:

<i>I. L. Engmann</i>	»	8 »
<i>H. F. Bang</i>	»	5 »
<i>Lauritz Hansen</i>	»	5 »

REVISORER:

<i>L. Lublin</i>	»	22 »
<i>A. F. Madsen</i>	»	20 »
<i>Chr. L. Kanitz</i>	»	6 »

ADMINISTRERENDE DIREKTØR:

J. Chr. Nørbye, (Direktør i 5 Aar) fungeret i 17 Aar

ASSISTENTER:

Kemiker: Cand. pharm. *C. M. Jensen*, der har Fuldmagt til at kvittere for Indbetalinger m. m. og forestaar Undersøgelser af Farver o. l.

Joseph Hauptmann }
Georg Hansen } Firmaets Rejsende.

Lagerforvaltere, Komisser, Agenter, Kasserersker, Formænd og Arbejdere.

FERNIS- OG LAK-FABRIKEN:

F. Jørgensen, Formand

I de forløbne Halvhundrede Aar have følgende, — som alle ere døde — været Medlemmer af Bestyrelsen og Repræsentantskabet:

A. C. Geisler, (Formand fra 1845—75) fungeret i 40 Aar

J. Q. Harboe » 3 »

C. Wemecke » 2 »

I. Bruus » 5 »

A. Kruse » 1 »

B. G. Bense » 5 »

J. Jacobsen, fraværende som Officer
i Krigen 1848—50, og udtraadte
for at overtage en Embedsstilling) » 4 »

L. C. Lunde » 7 »

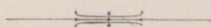
J. G. Bariël » 2 »

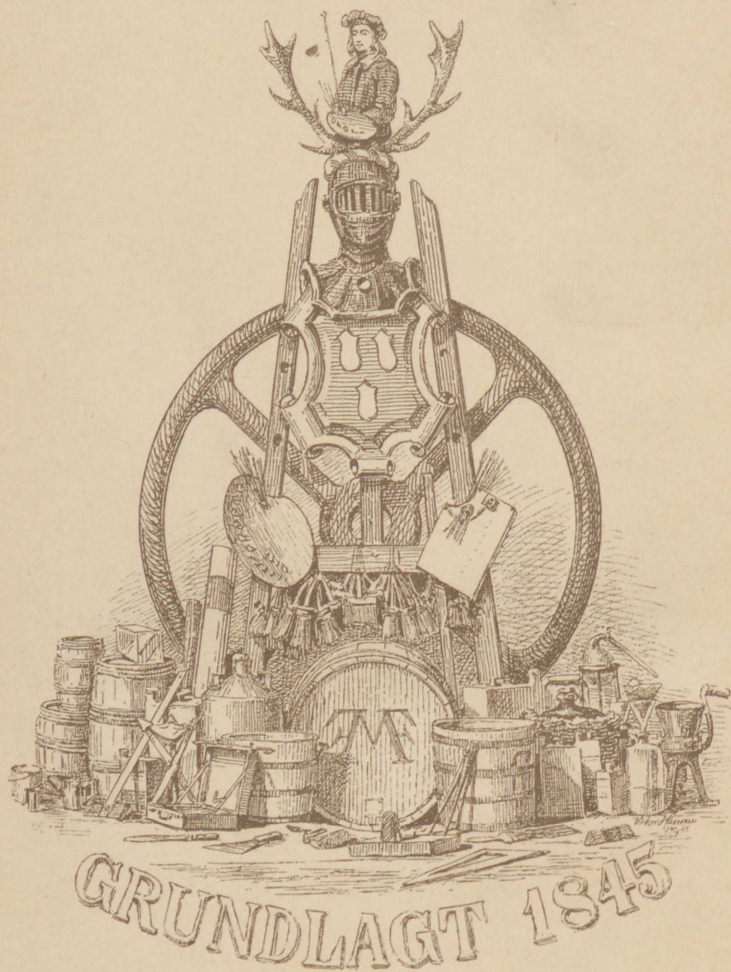
<i>P. W. Petersen</i>	fungeret	2	»
<i>Th. Gram</i>	»	2	»
<i>S. Holmer</i> , Hovedkasserer i ca. 20 Aar	»	33	»
<i>A. C. Nørbye</i>	»	35	»
<i>M. W. Hammer</i> , (udtraadte efter eget Ønske)	»	1	»
<i>Chr. Bense</i> , (i 5 Aar kontrollerende Direktør)	»	15	»
<i>E. Schmiegelow</i>	»	14	»
<i>C. A. Schmidt</i> , (i et Aar kontrollerende Direktør)	»	15	»
<i>A. A. Knudsen</i> , (Formand i 15 Aar)	»	24	»
<i>H. C. Møller</i> , (Forvalter i 20 Aar og Direktør i 15 Aar)	»	37	»

REVISORERNE:

Skiftevis paa forskellige Tider og i vekslede Aaremaal.

<i>C. Weinecke.</i>	<i>P. W. Petersen.</i>
<i>H. Wørmer.</i>	<i>Chr. Wiene.</i>
<i>C. J. Løffler.</i>	<i>C. W. Juulmann.</i>
<i>J. G. Bariel.</i>	<i>C. Tilly.</i>
<i>C. F. Pengel.</i>	<i>Th. Gram.</i>
<i>A. Hultmann.</i>	<i>A. Heindorn.</i>
<i>O. Hashund.</i>	<i>U. Becken.</i>
<i>L. C. Lunde.</i>	

BOGTRYKKERI: GEORG A. BACH

